

श्रोत: ऊर्जा खबर, २०७५/०७/१८

काबेली कोरिडोरको फाइल ४ महिनादेखि वनमा थन्कियो, प्राधिकरण र

मन्त्रालय तमासे

पूर्वाञ्चलको विद्युत प्रवाहमा मेरुदण्ड मानिएको १३२ केभी काबेली कोरिडोरको फाइल विगत ४ महिनादेखि वन विभागमा थन्किएको छ । पाँचथरको जोरसल्लास्थित वन क्षेत्रमा रुख कटानीको स्वीकृतका लागि पठाइएको फाइल विभागले अहिलेसम्म अघि बढाएको छैन । जोरसल्ला क्षेत्रमा करिब ४ किलोमिटर क्षेत्रमा ६ सय ४५ रुख काट्नुपर्नेछ । तर, विभागले फाइल नैअघि नबढाउँदा समस्या भइरहेको आयोजना प्रमुख दीपेन्द्र द्विवेदीले बताए । 'फाइल छिटो अघि बढे हामीलाई काम गर्न सजिलो हुन्थ्यो,' उनले आइतबार ऊर्जा खबरसँग भने, 'स्वीकृतिमा जति ढिला हुन्छ । लाइन पूरा हुन त्यति नै समय लाग्छ ।' करिब ९० प्रतिशत सकिएको काम त्यही वन क्षेत्रका कारण पूरा हुन समय लाग्ने देखिएको छ । नेपाल विद्युत प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले झन्डै ६ महिनाअघि आयोजनास्थलको भ्रमण गरी ३ महिनाभित्र लाइन पूरा हुने बताएका थिए । तर, अहिलेसम्म रुख कटानीकै स्वीकृत आएको छैन । उता १० वर्षमा १० हजार मेगावाट विद्युत देशमै खपत गर्ने भाषण दोहोर्याउँदै हिँड्ने ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनले समेत यसमा चासो दिएका देखिँदैन । उसो त उनको निर्देशन नै प्राधिकरण वा घिसिङले पूर्णतः पालना गर्दैनन् । ऊर्जा मन्त्री पुन र वन तथा वातावरण मन्त्री शक्तिबहादुर बस्नेतले विद्युत विकासमा सहकार्य गर्ने प्रतिबद्धता समेत जनाएका थिए । वनमा देखिएका समस्या समाधान गर्न आफूले तत्काल पहल गर्ने उनको उद्घोष थियो । तर, न ऊर्जा मन्त्रालयले समस्या देखाउन सक्यो न त वन मन्त्रालय आफैले समस्या खोजेर समाधान गरेको छ । उल्टो विभागका कर्मचारीले फाइल रोकेर राखेका छन् । प्रक्रिया नपुगेको भए पुर्याउन आफू तयार रहे पनि विभागले कुनै प्रतिक्रिया नदिएको द्विवेदीले जानकारी दिए । 'आवश्यक कागजात नपुगेर फाइल रोकिएको हो वा पुगेर रोकियो भन्ने बुझ्नै सकिएन,' उनले भने । वनको स्वीकृति समयमै आए मंसिरको अन्तिम वा पुसको पहिलो सातासम्म काम पूरा गर्न सकिने द्विवेदीले बताए । समयमा स्वीकृति नआए कति समय लाग्छ, यसको कुनै सीमा नरहेको पनि उनको भनाइ छ । यसबारे वन विभागका महानिर्देशक रामप्रसाद लम्साल र जिल्ला वन अधिकृत राकेश कर्णसँग जानकारी लिन खोजे पनि सम्पर्क हुन सकेन । विभागले फाइल स्वीकृत गरेपछि त्यहाँबाट वन तथा वातावरण मन्त्रालयमा जानुपर्छ । र, मन्त्रालयले रुख कटानीको स्वीकृत गराउन मन्त्रपरिषद लैजानुपर्छ । मन्त्रपरिषदबाट स्वीकृत भएर पुनः मन्त्रालयको बाटो हुँदै विभाग र डिभिजन वन कार्यालय पुग्नुपर्छ । बल्ल रुख काट्न पाइन्छ । अब यस्तो झन्झटिलो प्रक्रियाले प्रसारण लाइन समयमा निर्माण हुने सम्भावना देखिँदैन । द्विवेदीका अनुसार प्रसारण लाइनको कूल १ सय २५ टावरमध्ये सबै ठड्याइएको छ । उपकरण जडान (इरेक्सन) को काम गर्न ४ टावर र तार तान्न ७ किलोमिटर बाँकी छ । ७ मध्ये ३.८ किलोमिटर वन क्षेत्र पर्छ । यसैले घिसिङले बोलेका ३ महिना निलिरहेको छ । ९०.२ किलोमिटर प्रसारण लाइनमा २ सय ६३ टावर निर्माण हुनेछन् । गोदक-दमक पहिलो खण्ड यसअघि नै पूरा भएको थियो । पहिलो खण्ड पूरा भएको झन्डै ३ वर्षसम्म दोस्रो खण्ड सकिएको छैन । यो कोरिडोर समयमा पूरा नभए यस क्षेत्रमा निर्माण भइरहेका करिब ५७ मेगावाटका आयोजनाको विद्युत खेर जानेछ । अहिले नै १४.९ मेगावाटको हेवाखोलाको पूरै विद्युत खपत भइरहेको छैन । अहिले २५ मेगावाटको काबेली बी-१, साढे २२ मेगावाटको तल्लो हेवा र ९.९ मेगावाटको इवाखोला निर्माणको अन्तिम चरणमा छन् ।

श्रोत: राजधानी दैनिक, २०७५/०७/१८

बढ्दो व्यापार घाटाले अर्थतन्त्र जर्जर बन्दै, ऊर्जाबाट घाटा सन्तुलन गर्ने

सरकारी योजना

सरकारले मुलुकमा चरम रूपमा बढ्दै गएको व्यापार घाटा कम गरी खस्कँदो अर्थतन्त्रलाई टेवा दिन ऊर्जा उत्पादन र प्रयोगलाई बढावा दिने योजना अगाडि सारेको छ । स्वदेशमै उत्पादित ऊर्जाको समुचित प्रयोगबाट खाना पकाउने ग्याँस, तेल र विद्युत्जस्ता क्षेत्रको आयात कम गरी उत्पादनमूलक उद्योगलाई बढावा दिएर क्रमिक रूपमा निकासी-पैठारी व्यापारको बीचमा सन्तुलन ल्याउने योजना सरकारले अगाडि सारेको हो ।

ऊर्जाको उत्पादन तथा प्रवर्द्धनका लागि विशेष कार्ययोजनासहित अगाडि बढिएको ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले बताए । उनका अनुसार मुलुकको समग्र आर्थिक क्षेत्र र खासगरी बढ्दो व्यापार घाटा कम गर्न सरकारले जलविद्युत्को विकास, आन्तरिक खपतमा वृद्धि र विद्युत् निर्यातलाई प्राथमिकतासाथ अगाडि बढाएको हो ।

ऊर्जामन्त्री पुनले गत वैशाखमा सार्वजनिक गरेको ऊर्जासम्बन्धी श्वेतपत्रमा १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने र यसमध्ये १० हजार मेगावाट देशमै खपत हुने घोषणा गरेका थिए । सोही घोषणाअनुरूप इन्धनको खपत घटाउन खाना पकाउने एलपी ग्याँसको आयात विस्थापित गर्ने र अन्य पेट्रोलियम पदार्थको आयातसमेत घटाउँदै लैजाने नीति सरकारले अगाडि सारेको छ ।

ऊर्जाको खपत बढाउन विद्युतीय सवारी उपयोग बढाउने र देशका विभिन्न ठाउँमा चार्जिङ स्टेसन खडा गर्ने कामसमेत सुरु भइसकेको छ । अहिले नेपाल विद्युत् प्राधिकरण केन्द्रीय कार्यालय रत्नपार्क र थापाथलीमा विद्युतीय चार्जिङ स्टेसन छन् । छिट्टै राजधानीका अन्य स्थानमा समेत यस्ता स्टेसन खडा गर्ने योजना छ । साझा यातायातले विभिन्न ७ स्थानमा यस्ता स्टेसन खडा गर्ने घोषणा गरिसकेको छ ।

मुलुकमा औद्योगिक वातावरण बन्दै गएकाले अब उद्योग तथा व्यवसायले मागे जति विद्युत् दिने गरी काम सुरु भएको नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले बताए ।

देशको विद्युत् पहिला देशमै, त्यसपछि मात्रै विदेशमा भन्ने अवधारणाअनुरूप कार्यान्वयन भइरहेको छ । यसैका आधारमा सरकारले आगामी १० वर्षमा ८ र ९ प्रतिशतको आर्थिक वृद्धिको आँकलन गरेको छ । हाल प्रतिव्यक्ति वार्षिक ऊर्जा खपत १६० किलोवाट घण्टाबाट बढाएर १५ सय किलोवाट घण्टा पुऱ्याउने महःवाकांक्षी योजना छ । उता, १० हजार मेगावाट देशमै खपत हुने गरी प्रसारण तथा वितरण लाइन निर्माणमा जोड दिइएको छ । ३३ केभीदेखि ४ सय र ७६५ केभीका प्रसारण लाइन निर्माणमा जोड दिइएको छ । यस्तै, वितरण प्रणालीमा रहेको समस्यासमेत समाधान गर्ने प्रयास गरिएको छ ।

श्वेतपत्रका आधारमा सरकारले २०७५ देखि २०८५ सम्मलाई ऊर्जा दशक घोषणा गरेको छ । यसले सरकार र निजी क्षेत्रलाई समेत एकीकृत कार्ययोजनामा काम गर्ने वातावरण तयार गरेको छ । यस्तै, ३ वर्षमा ३ हजार मेगावाट, ५ वर्षमा ५ हजार र १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट उत्पादन घोषणा गरिएको छ ।

व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्रको तथ्यांकअनुसार नेपालमा दैनिक सरदर ३ अर्ब ९० करोड रुपैयाँको व्यापार घाटा छ । नेपालमा वार्षिक रूपमा करिब १ खर्ब ३६ अर्ब रुपैयाँको पेट्रोलियम पदार्थ आयात हुने गरेको छ ।

चालू आव (२०७५-०७६) को तीन महिनामा देशले ३ खर्ब ४९ अर्ब ८४ करोड रुपैयाँबराबरको व्यापार घाटा बेहोर्नुपरेको

छ । जब कि, यस्तो व्यापार घाटा गत वर्षको यसै अवधिमा २ खर्ब ३९ अर्ब ७५ करोड रुपैयाँ रहेको थियो । चालू आर्थिक वर्षको तीन महिनामा ३ खर्ब ७५ अर्ब रुपैयाँ बराबरको विदेशी वस्तु नेपाल भित्रिएको हो । यो तीन महिनामा २३ अर्ब ७४ करोड रुपैयाँको मात्र स्वदेशी वस्तु बाहिरिएको छ ।

आधा भन्दा बढी घाटा त छिमेकी देश भारतसँग मात्रै हुने गरेको छ । यो तीन महिनामा पनि ६३ दशमलव २ प्रतिशत व्यापार घाटा भारतसँग मात्रै छ । चीन, जर्मनी, फ्रान्स, बेलायत, अमेरिका, साउदी अरबलगायतका देशसँग नेपालको व्यापार घाटामा छ ।

नेपालको अर्थतन्त्रलाई नजिकबाट नियाल्दै आएको विश्व बैंकले नेपाल विकाससम्बन्धी प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्दै नेपालको लगानी वृद्धि र आर्थिक वृद्धिको अनुपात सन्तोषजनक नरहेको जनाएको छ । गत साता प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्दै विश्व बैंकका नेपाल निर्देशक चिमाओ फ्यानले स्थिर सरकार भए पनि सोचेअनुसारको लगानीमैत्री वातावरण बन्न नसकेको बताए । उनले राजनीतिक अस्थिरता समाप्त पारी पूर्वाधार निर्माण गर्दै निजी क्षेत्रसँग साझेदारी गर्न नीतिगत सुधारमा ध्यान दिन सुझाव दिए । प्रतिवेदनमा विश्व व्यापार गर्न सहज १९० देशको सूचीमा नेपाल १०५औं स्थानमा रहेको उल्लेख छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०७/१८

एक युनिट विद्युत्बाट अर्थतन्त्रमा ८० रुपैयाँको योगदान

भीम गौतम

एक जना नर्वेलीको वार्षिक विद्युत् खपत २३ हजार युनिटभन्दा बढी छ भने नेपालीको १ सय ५० युनिटभन्दा कम छ । नर्वे विश्वको धनी देशभित्र पर्छ भने नेपाल गरिब ।

नयाँ ऊर्जामन्त्री हुनेवित्तिकै वर्षमान पुनले नेपालको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (जीडीपी) मा सबैभन्दा ठूलो योगदान दिने क्षेत्र ऊर्जालाई बनाउने घोषणा गरेका छन् । ऊर्जाको उत्पादन र खपत बढाएमा विद्युत्ले बहुप्रभाव (मल्टिप्लायर इम्प्याक्ट) पार्नसक्ने भने देखाएको छ । नेपालमा विद्युत्ले कुल गार्हस्थ्य उत्पादन पार्ने प्रभावबारे अध्ययन नभएपनि विद्युत्को उपलब्धता र खपतले बहुप्रभाव पर्ने भने देखिएको स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था (इप्पान) का पूर्वअध्यक्ष खड्गबहादुर विष्ट बताउँछन् । “एक युनिट विद्युत् खपतले मात्र ७० रुपैयाँदेखि ८० रुपैयाँसम्म योगदान दिन सक्छ,” ऊर्जा र अर्थतन्त्रबारे अध्ययनसमेत गरेका उनी भन्छन्, “ऊर्जाको अर्थतन्त्रमा मल्टिप्लायर इम्प्याक्ट हुन्छ, जति ऊर्जा उपलब्धता बढ्यो र खपत बढ्यो, उति फाइदा हुन्छ ।” उनका अनुसार, उद्योग, व्यवसाय, पर्यटन, कृषिदेखि हरेक क्षेत्रमा विद्युत्को बहुप्रभाव हुन्छ ।

विश्वमा सबै विकासको मुख्य स्रोत वा मुख्य चालकको रूपमा ऊर्जालाई लिइन्छ । तर, नेपालमा ऊर्जा खपतको अवस्था अझै कमजोर छ । नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको तथ्यांक हेर्ने हो भने हाल ११ सय मेगावाटभन्दा दैनिक विद्युत् खपत छ, तुलनात्मक रूपमा यो दक्षिण एसियाकै कमजोर हो । दुई वर्ष अघिसम्म लोडसेडिङको समस्या भएपनि त्यो अहिले छैन । तर, विद्युत्को खपत कमजोर अवस्थामै छ । एसियन इन्स्टिच्युट अफ टेक्नोलोजी थाइल्याण्डका प्रोफेसर इमिराट्स डा. राममनोहर श्रेष्ठ विद्युत् अभाव अर्थतन्त्रका लागि ठूलो समस्या भएको बताउँदै ऊर्जाको उपलब्धताले जीडीपीमा ठूलो योगदान पुराउने बताउँछन् । “विद्युत्को खपत जति बढ्यो, यसले अर्थतन्त्रमा पनि ठूलो योगदान दिन्छ,” उनी भन्छन्, “विद्युत् उपलब्धताले समग्र जीडीपीको आकार मात्र बढाउँदैन, आर्थिक वृद्धिदरलाई पनि उच्च बनाउँछ ।” विश्व बैंकको अनुसार लोडसेडिङ रहेको सन् २००८ देखि २०१५ सम्ममा विद्युत् अभावकै कारण जीडीपी ६.४ प्रतिशत घटेको थियो । यस अवधिमा झण्डै ११ खर्ब बराबरको जीडीपी विद्युत् अभावले नै घटेको विश्व बैंकको तथ्यांक छ । यस्तै, यो अवधिमा विद्युत् अभावले सरकारी राजस्व २.५ प्रतिशत, लगानीको माग ३२.६ प्रतिशत र निर्यात २.८ प्रतिशत घट्नुमा ऊर्जाको योगदान थियो । दुई वर्षअघि लोडसेडिङ हटेपछि यसको अर्थतन्त्रमा कति सकारात्मक प्रभाव पऱ्यो भन्ने अध्ययन भएको छैन । तर, विजहरू विद्युत् उपलब्धताले सबै क्षेत्रमा प्रभाव पार्ने हुनाले जीडीपी बढाउन यसको महत्वपूर्ण योगदान हुने बताउँछन् ।

श्रोत: ऊर्जा खबर, २०७५/०७/१९

१० वर्षदेखि मन्त्रीपिच्छे विद्युत अनुमतिपत्र निर्देशिका, बास्केटका आयोजना बेच्नै हतार

ऊर्जा वा जलस्रोत मन्त्रालय संहालने हरेक नेताको पहिलो ध्यान जलविद्युत आयोजनाको अनुमतिपत्रमा जाने गरेको छ । पार्टी निकट व्यक्ति, समूह वा आफू अनुकूलका मान्छेलाई अनुमतिपत्र दिएर कमाउ धन्दा चलाउनकै लागि यसो गर्ने गरिएको छ । अन्यको तुलनामा भद्र, शालिन र कामको परिणाम देखाउने अपेक्षा गरिएका वर्षमान पुनले पनि आफू मन्त्री भएको करिब ८ महिनापछि अनुमतिपत्र निर्देशिका परिवर्तन गरेका छन् । ४ महिना मन्त्री भएका वा वर्ष वा डेढ वर्ष मन्त्री भएका हरेकले दिने एउटै जवाफ हुन्छ, निर्देशिका समयानकूल भएन । त्यही कारण परिमार्जन भएको हो । सरकारमा पुगेका हरेकले अघिल्ला मन्त्रीको काम वा परिवर्तन गरेको निर्देशिकामा चित्त बुझाउँदैनन् । कारण हो, त्यो उनीहरूलाई उचित लाग्दैन । देशका लागि लाभदायक भए पनि मन्त्री विशेषका लागि लाभदायक नहुने हुन्छ । हरेक मन्त्रीको पालामा अनुमतिपत्र परिवर्तन गर्न सघाउँदै आएको विद्युत विभाग विभागले यस पटक पनि पुरानै पद्धति दोहोर्यायो । विभागले सिफारिस गरेको आधारमा ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले गत कात्तिक ७ गते अनुमतिपत्रसम्बन्धी निर्देशिका स्वीकृत गरेको छ । यसमा अरु विषय पुरानै राखिए पनि निजी क्षेत्र वा निकायबाट खारेज भएर आएका आयोजना दिन प्रतिस्पर्धा नै हुने गरेको छ । यस्तो प्रक्रिया २०६५ सालमा विष्णुप्रसाद पौडेल जलस्रोत मन्त्री हुँदादेखि सुरु भएको हो । २०६२/६३ पछि मन्त्रालयको जिम्मा अधिकांश कम्युनिष्ट अनुहारका नेताले लिए । र, जलविद्युत अनुमतिपत्र पनि तत्तत्का व्यक्ति, समुदाय र समूहलाई बाँड्दै आएका छन् । मन्त्री पुनले पनि पुरानो पद्धतिमा परिवर्तन गर्ने आँट गरेको देखिएन । विद्युत आयोजनाको अनुमतिपत्रसम्बन्धी निर्देशिकामा सरकारको आफ्नै खर्च वा सरकारको स्वामित्वमा रहेका संस्थाबाट वा विदेशी सहयोगमा सम्भाव्यता अध्ययन भएका आयोजनाहरू 'आयोजना बैंक' मा राखिने उल्लेख छ । तर, माथि कुनै पनि बुँदा निश्चित मापदण्ड तोकेर 'आयोजना बैंक' बनाइएको किटान गरिएको छैन । यसअघि सरकारको आरक्षित सूची अर्थात् बास्केट नाम दिएर निजी क्षेत्रबाट रद्द गरिएका वा सरकारले अध्ययन गरेका आयोजना राख्ने गरिन्थ्यो । आयोजना बैंक नाम दिएर आरक्षित आयोजना प्रतिस्पर्धाबाट विकास गराउने उल्लेख छ । तर, दफा २२ मा प्रतिस्पर्धा गर्ने भनी निर्णय गरेका बाहेकका आयोजना प्राथमिकताका आधारमा बिनाप्रतिस्पर्धा पनि निर्माण गर्न सकिने उल्लेख छ । पछिल्ला १० वर्षदेखि हरेक मन्त्रीले कहिले प्रतिस्पर्धामा त कहिले प्राथमिकतामा आयोजना विकास गर्ने भन्दै निर्देशिका फेर्दै आए । यो विशुद्ध उनीहरू कमाउधन्दा बाहेक अर्को हुन सकेको छैन । अघिल्ला ऊर्जा मन्त्री जनार्दन शर्माले सरकारी बास्केटका आयोजना विकास गर्नेभन्दै धमाधम आफ्ना मान्छेलाई अनुमतिपत्र बाँडे । क्षेत्रको विकासभन्दा मन्त्री तथा उच्च सरकारी कर्मचारीको स्वार्थका कारण जलविद्युत विकासमा कामभन्दा बढी गफ हुने गरेको छ । भ्रष्टाचार, आर्थिक अनियमितता र चलखेल भइरहेको छ । यद्यपि, मन्त्रीहरूले हजारौं मेगावाट विद्युत उत्पादनको भाषण गर्न भने छोडेका छैनन् । विभागका वेब साइटमा उल्लेख भएअनुसार अहिलेसम्म सरकारमा १२ हजार १९ मेगावाटबराबरका १ सय ५७ आयोजना आरक्षित छन् । यसमध्ये २ हजार ७ सय ७० मेगावाटका बास्केटमा, १ हजार २ सय ७२ मेगावाट अध्ययन भइरहेका र ७ हजार ९ सय ७६ मेगावाटका ४९ आयोजना अध्ययनकाे चरणमा रहेका छन् ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०७/१९

दश हजार मेगावाटभन्दा बढी क्षमताका आयोजनालाई सर्वेक्षण अनुमति

सरकारले हालसम्म २४ हजार ६५६ मेगावाट क्षमताका जलविद्युत् आयोजनाहरूका लागि सर्वेक्षण अनुमति दिएको छ ।

सर्वेक्षण अनुमति पाएका ती आयोजनाको क्षमता आगामी दश वर्षमा उत्पादन गर्ने भनेर निर्धारण गरिएको लक्ष्यभन्दा करीब दश हजार मेगावाट बढी हो । सरकारले आगामी दश वर्षमा १५ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखेको छ । सर्वेक्षणको अनुमतिपत्र दिएका एक मय मेगावाट क्षमताभन्दा माथिका आयोजनाको सङ्ख्या ३६ रहेका छन् । ती आयोजनाको क्षमता १३ हजार ३१ मेगावाट छ । यस्तै २५ मेगावाटदेखि एक सय मेगावाटसम्मका ५२ परियोजनालाई सर्वेक्षणको अनुमति दिइएको छ । ती आयोजनाको क्षमता दुई हजार ७५४ मेगावाट रहेका छन् ।

पछिल्लो समय नीजि क्षेत्रसमेत सोही वर्गका जलविद्युत् आयोजना निर्माणमा केन्द्रीत छन् । विद्युत् विकास विभागले जारी गरेको सर्वेक्षण अनुमतिपत्र पाउने आयोजना मध्ये एक मेगावाटदेखि २५ मेगावाटसम्मका २०५ आयोजना छन् । ती आयोजनाको क्षमता दुई हजार ७१ मेगावाट छ ।

त्यस्तै एक मेगावाट क्षमता भन्दा कमका १९ आयोजनालाई समेत विभागले सर्वेक्षणको अनुमतिपत्र दिएको छ । ती आयोजनाको क्षमता १४ मेगावाट छ । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनले गत वैशाख २५ गते जारी गरेका मुलुकको ऊर्जाको अवस्था र भावी कार्यदिशा विषयक श्वेतपत्रमा आगामी दश वर्षमा आन्तरिक खपतका लागि दश हजार मेगावाट र बाह्य बिक्रीका लागि पाँच हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य राख्नु भएको छ ।

आगामी तीन वर्षमा तीन हजार मेगावाट र पाँच वर्षमा पाँच हजार मेगावाट विद्युत् आयोजना निर्माण गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । सरकारले निर्धारण गरेको अल्पकालीन र मध्यमकालीन लक्ष्य भने सजिलै पूरा हुने भएका छन् । नीजि क्षेत्रको छाता संगठन स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था(इपान)का अनुसार हाल तीन हजार ६०० मेगावाट क्षमताका आयोजना निर्माणक्रममा छन् । ती आयोजना आगामी तीन वर्षभित्र पूरा हुने क्रममा छन् ।

इपानका अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईका अनुसार सरकारले निर्धारण गरेको लक्ष्य हासिल गर्न नीजि क्षेत्र नै सक्षम रहेको छ । यस्तै विद्युत् खरिद सम्झौता(पिपिए)को प्रतिक्रियामा मात्रै ६ हजार मेगावाट क्षमताका आयोजना छन् ।

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका अनुसार आगामी आर्थिक वर्षमा मात्रै प्राधिकरणका सहायक कम्पनी मार्फत ७२६ मेगावाट क्षमताका आयोजना पूरा हुनेछन् । त्यसमा ४५६ मेगावाट क्षमताको माथिल्लो तामाकोशी र चिलिमे जलविद्युत् कम्पनीका सहायक कम्पनीले निर्माण गरिरहेका आयोजनाको क्षमता २७० मेगावाट छ ।

प्राधिकरणले नै निर्माण गरिरहेका १४ मेगावाट क्षमताको कुलेखानी, ६० मेगावाट क्षमताको माथिल्लो

त्रिशुली थ्री ए केही महिना भित्रै सम्पन्न हुने छन् । प्राधिकरणकै सहायक कम्पनीको रुपमा स्थापित ४० मेगावाट क्षमताको राहुघाट, ३७ मेगावाट क्षमताको माथिल्लो त्रिशुली थ्री बी, १४० मेगावाट क्षमताको तनहुँ सेती निर्माणमा जाने तयारीमा छन् । यस्तै प्राधिकरणका सहायक कम्पनीमार्फत नै निर्माण हुने एक हजार ८०० मेगावाट क्षमता बराबरका आयोजना बोलपत्रको प्रक्रियामा पुगेका छन् ।

त्यसमा १०० मेगावाट क्षमताको तामाकोशी पाँचौं, ८३० मेगावाट क्षमताको माथिल्लो अरुण, ८०० मेगावाट क्षमताको दुधकोशी, ६० मेगावाटको मोदी छन् । प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले सरकारले निर्धारण गरेको लक्ष्य पूरा गर्ने लक्ष्यसाथ व्यवहारिक रुपमा नै काम भइरहेको बताए ।

प्राधिकरण र मातहतका सहायक कम्पनी मार्फत नै रु तीन खर्ब बराबरको लगानी हुने अवस्था आएको उनकाे भनाइ छ ।

सर्वेक्षणमा रहेका आयोजनालाई शिघ्र निर्माणमा लैजाने र निर्माणमा रहेका आयोजनालाई पनि सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । त्यस्तै सरकारले हालसम्म ६ हजार ७८६ मेगावाट क्षमता बराबरका १८७ आयोजनालाई उत्पादन अनुमतिपत्र दिएको छ । चालु आर्थिक वर्षको हालसम्म मात्रै ६ वटा आयोजनालाई त्यस्तो अनुमतिपत्र दिइएको छ । ती आयोजनाको क्षमता ९०० मेगावाट छ ।

विद्युत् विकास विभागले पछिल्लो समयमा नवीकरणीय ऊर्जालाई समेत प्रमुख प्राथमिकतामा राख्दै अनुमति दिने क्रम बढाएको छ । कूल ४९ सौर्य प्रणाली जडान सम्बन्धी आयोजनालाई हालसम्म सर्वेक्षणको अनुमति दिइएको छ । ती आयोजनाको क्षमता २४९ मेगावाट छ ।

त्यस्तै तीन वटा वायु ऊर्जा प्रणाली जडानका लागि विभागले सर्वेक्षण अनुमतिपत्र दिएको छ । ती आयोजनाको क्षमता पाँच मेगावाट छ । बायोमासबाट ऊर्जा उत्पादन गर्ने गरी तीन आयोजनाका प्रक्रियामा अगाडि बढेका छन् । ती आयोजनाको क्षमता २८ मेगावाट छन् । यस्तै रिलायन्स सुगर एण्ड केमिकल इन्डस्ट्रिज प्रालिले तीन मेगावाट क्षमताको विद्युत् उत्पादन गर्ने अनुमति दिएको छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०१५/०९/२०

लक्ष्मी पूजाको दिनको उच्च माग ११ सय ५ मेगावाट

हिन्दूहरूको दोस्रो ठूलो चाड तिहारमा लक्ष्मी पूजाको दिन बुधबार विद्युतको उच्च माग ११ सय ५ मेगावाट पुगेको छ । देशभर लक्ष्मी पूजा सुरु भएपछि साँझ ६ बजे सबैभन्दा बढी विद्युत खपत भएको हो । याे उच्च माग गत वर्षकाेभन्दा कम हाे । गत वर्ष लक्ष्मी पूजाकाे दिनकाे उच्च माग ११ सय ६५ मेगावाट पुगेकाे थियाे । प्राधिकरणले यस वर्षकाे माग १२ सय ७० मेगावाट(उद्याेग बाहेक) पुग्ने प्रक्षेपण गरेकाे थियाे । याे वर्ष तिहार ढिलाे परेका कारण लक्ष्मी पूजाकाे विद्युत खपत कम भएकाे प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले बताए । घिसिङका अनुसार प्राधिकरणको ४ सय ३९ मेगावाट, निजी क्षेत्रको ३ सय ४१ मेगावाट उत्पादन र भारतबाट ३ सय २५ मेगावाट विद्युत आयात गरेर उच्च माग व्यवस्थापन गरिएको छ । प्राधिकरणले १३ सय ५० मेगावाटसम्मकाे उच्च माग व्यवस्थापनकाे तयारी गरेकाे थियाे । उपभोक्तामा चेतनाको स्तर बढेकाले बढी विद्युत खपत हुने उपकरणको प्रयोग नगरेकाले तथा लिड बल्बको प्रयोग गर्ने उपभोक्ताको संख्या बढ्नाले लोड व्यवस्थापन सहज भएको प्राधिकरणले जनाएको छ । साथै, प्राधिकरणले देशभरको वितरण प्रणाली सुधार गर्न सबस्टेसनको मर्मत तथा स्तरोन्नती गरेकाले पनि लोड व्यवस्थापन सहज देखिएको हो । ११ केभी लाइनमा बाँदर झुन्डिँदा गाैरीघाट क्षेत्र अन्धकार बुधबार साँझ देशभरकाे अापूर्ति व्यवस्था नियमित भए पनि लक्ष्मी पूजाकाे समयमा गाैरीघाट क्षेत्रमा अन्धकार थियाे । पशुपति क्षेत्रकाे ११ केभी लाइनमा बाँदर झुन्डिएर तार चुँडिएपछि पूजा समयमा विद्युत अापूर्ति बन्द भएकाे थियाे । तयारी अवस्थामा राखिएकाे प्राधिकरण टाेलीले तार मर्मत गरेर २४ मिनेटमा अापूर्ति सुचारु गरेकाे थियाे । यस्तै,पर्वतको मोदी गाउँपालिको भोकलाडमा भने स्थानीयले रुख ढालेपछि त्यस क्षेत्रमा विद्युत आपूर्तिमा समस्या भएको थियो । अन्य क्षेत्रमा विनाअवरोध विद्युत आपूर्ति भएको प्राधिकरणले जनाएको छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०७/२०

तिहार झिलिमिली बनाउन प्राधिकरणका चार सूत्र

चालू वर्षको तिहार तथा लक्ष्मीपूजालाई लक्षित गरी विद्युत आपूर्तिमा चार किसिमको व्यवस्थापन गरिएको छ । गत वर्ष लक्ष्मीपूजाको दिन ११ सय ६५ मेगावाट लोड थियो । यो दिन उद्योगधन्दा नचल्ने हुँदा त्यताको लोड हुँदैन । चालू वर्ष विद्युत प्राधिकरणले १२ सयदेखि १३ सय मेगावाटसम्मको लोड व्यवस्थापन गर्ने योजना बनाएको छ । माथिल्लो सीमाभित्र रहेर गरिएको लोड अनुमान हो । खास गरी लोड त्योभन्दा कम हुने अनुमान छ । गत वर्षको तुलनामा चालू वर्ष झन्डै सय मेगावाट प्रणालीको लोड कम छ । मंगलबार दिउँसोसम्म साढे ११ सय मेगावाटमात्रै थियो । गत वर्ष आजकै दिन करिब साढे १२ सय मेगावाटको लोड थियो । कम लोड हुनुमा ग्राहकको विद्युत खपत गर्ने शैली बढी जिम्मेवार छ । तिहारलाई लक्षित गरेर आपूर्ति व्यवस्थापन गरिएका क्षेत्रमध्ये पहिलो जनशक्ति तथा स्रोत (रिसोर्स म्यानेजमेन्ट) हो । यसलाई (र्यापिड इभेन्ट ह्यान्डलिङ टिम-आरइएचटी) भनिएको छ । यसमा जनशक्ति तथा उपकरण पर्छन् । जसले तुरुन्तै कुनै क्षेत्रमा बती गए 'नो लाइट'को प्राविधिक टोली परिचालन गरी आपूर्ति मिलाइनेछ । यो पक्ष गत वर्षभन्दा बढी व्यवस्थित छ । बढी समस्या आउने ट्रान्सफर्मर नै हो । प्राधिकरणभित्र पहिला पनि ट्रान्सफर्मरमा धेरै समस्या देखिएको थियो । विगतमा ट्रान्सफर्मर पर्याप्त थिएनन् । अहिले वितरण केन्द्र तथा क्षेत्रीय कार्यालयमा पर्याप्त ट्रान्सफर्मर राखिएको छ । कतै जल्यो वा पड्यो भने तुरुन्तै परिवर्तन गर्न सकिन्छ । यसका लागि जनशक्ति तथा सवारी तयारी अवस्थामा राखिएको छ । तिहारभरि कर्मचारीलाई कार्यथलो नछोड्न निर्देशन दिइएको छ । छोड्ने परे आफ्नो नातेदारकहाँ बस्दा निरन्तर सम्पर्कमा रहनुपर्ने निर्देशन दिइएको छ । विशेष गरी सबस्टेसन र सञ्चालित विद्युतगृहका कर्मचारीले यसमा ध्यान दिनुपर्नेछ । दोस्रो, प्रणालीको अधिकतम उपयोग हो । प्रणाली भए पनि यसको अधिकतम उपयोग हुन सकेको छैन । हामीसँग 'रन अफ त रिभर' छन् । पानी भण्डारण गर्ने पोखरी मर्मत गरिएको छैन । सञ्चित गर्नुपर्ने परिमाणको पानी जम्मा भइरहेको छैन । अहिले यसको पनि उचित व्यवस्थापन गरिएको छ । प्रणालीको उपयोगिता वृद्धिले आपूर्तिमा धेरै प्रभाव पारेको हुन्छ । मानौं, सय केभीको ट्रान्सफर्मरको पूर्ण उपयोग नभए गर्न सकिन्छ । तेस्रो, ढल्केबर-मुजफ्फपुर अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन पूर्ण क्षमतामा प्रयोग भइरहेको छैन । यहाँबाट लोडले धाने जति विद्युत आइरहेको छैन । अर्थात्, यसमा प्रणाली उपयोगिता भइरहेको छैन । आवश्यक परे भारतसँग आग्रह गरेर यहाँबाट पनि थप विद्युत आयात गर्न सकिन्छ । चौथो, विद्यमान थर्मल प्लान्ट सञ्चालनलाई पनि प्रणाली उपयोगितामा राखिएको छ । दुहबी मल्टिफ्युल अहिले सञ्चालन हुने अवस्था छैन । तर, हेटौंडा डिजेल प्लान्ट तयारी अवस्थामा राखिएको छ । लक्ष्मीपूजाका दिन आवश्यक परे यो प्लान्ट चलाउन सकिन्छ । हाम्रो प्रणाली जतिसुकै राम्रो भने पनि कमजोर छ । प्राविधिक कमजोरी हुन सक्छ । प्रणालीमा लचकता (फ्लेक्सिबिलिटी) छैन । मानौं, गत वर्ष भक्तपुर सबस्टेसनमा मुसाले गर्दा खराबी आयो । यस्ता खालका समस्या आए सेवा अवरुद्ध हुन्छ । विगतबाट पाठ सिकेर तयारी अवस्थामा बस्नुपर्छ । यहाँ प्रणालीको लचकता छैन । एउटा स्रोतमा समस्या आए अर्कोबाट विद्युत दिने अवस्था छैन । एउटा ट्रान्सफर्मर फेल भए तुरुन्तै अर्कोबाट आपूर्ति दिने व्यवस्था हुँदैन वा एउटा फिडर आउट हुँदा अर्कोबाट दिने अवस्था छैन । यसो हुँदा समस्या आइरहन्छ । यसैले पनि हामीले विशेष दिनका लागि व्यवस्थापन गर्नेपर्छ । प्रणालीमा शतप्रतिशत दिगो पन छ भनेर ठोकुवा गर्ने सकिँदैन । विकसित देशमा दिगो प्रणाली भनेको एउटा गन्तव्य हो । नेपाल जस्तो अल्पविकसित देशका लागि प्रणाली गन्तव्य होइन । यात्रा हो । हामीले धेरै काम गर्न बाँकी छ । प्रणाली लचकदार बनाउनुपर्छ । 'एन माइन्स वान क्राइटेरिया हुनुपर्छ ।

यो भनेको प्रणालीको एउटा कम्पोन्नेन्ट वा पक्ष फेल भए अर्कोले काम गर्ने भन्ने हो । मानौं, कुलेखानी फेल भयो भने अर्को विकल्प छैन । यसअघि कुलेखानी दोस्रो महिना दिन बन्द भयो । अहिले कालीगण्डकीमा समस्या आए तिहार खल्लो हुन्छ । केही समयअघि त्रिशूली विद्युतगृहमा आगो लाग्यो । कहिले लैनचौरमा समस्या आयो । कुनै पनि प्रणालीमा लचकता छैन । एउटामा समस्या आए तुरुन्त अर्कोबाट आपूर्ति दिने 'ब्याक अप' कम छ । यसैले पनि यसमा बढी ध्यान पुर्याइएको छ । अहिले उपत्यकाका केही ठाउँमा एकातिर आपूर्ति बन्द भए अर्कोबाट व्यवस्था गरिएको छ । जस्तो, महाराजगन्ज क्षेत्रमा बालाजु सबस्टेसनबाट आउने विद्युत आपूर्तिमा समस्या देखिए चपली-महाराजगन्ज 'अन्डर ग्राउन्ड डबल सर्किट' बाट दिन सकिन्छ । यो सञ्चालनमा ल्याइएको छ । अन्य ठाउँमा पनि यो व्यवस्था गरिएको छ । लोड सिफ्टिङमा पनि ध्यान दिइएको छ । एकातिर ओभरलोड तर अर्कोतिर खाली छ भने लोड सार्ने गरिएको छ । मुलपानी सबस्टेसनको लोड चाबहिल र ठिमी सबस्टेसनको लोड पाटन सबस्टेसनमा सारिएको छ । यसो हुँदा भक्तपुर सबस्टेसनको लोड घट्न गएको छ । भक्तपुरका केही ठाउँमा त्यहाँबाट आपूर्ति मिलाउनुपर्नेमा पाटनबाट मिलाइएको छ । गत वर्ष लोड बढी भएर ठिमी क्षेत्रमा ट्रिपिङ भयो । राताराता यो काम गर्न नसकिने हुँदा लोड स्थानान्तरण उत्तम विकल्प हो । ठिमी सबस्टेसनमा बस कप्लर जडान गरे पनि सञ्चालन गरिएको थिएन । अहिले तिहारलाई लक्षित गरी सञ्चालन गरिएको छ । यसैगरी, विगत दुई वर्षदेखि मर्मत नगरिएका बानेश्वर, बालाजु र लैनचौरका सर्किट बेरकरहरू मर्मत गरिएको छ । स्यूचाटार र टेकु सबस्टेसनको ट्रान्सफर्मरमा तेल थपिएको छ । स्यूचाटारस्थित ट्रान्सफर्मर बस मर्मत गरिएको छ । र, स्यूचाटार, भक्तपुर र पाटन सबस्टेसनको 'बस बार'को कन्डक्टर मर्मत गरिएको छ । लैनचौर सबस्टेसनमा केबल सिफ्ट र ब्रेकर मर्मत गरिएको छ । उल्लेखित पक्षलाई ध्यानमा राखेर विद्युत आपूर्ति नियमित गर्ने योजना छ । यसलाई अहिले सम्मकै उच्च व्यवस्थापन मान्न सकिन्छ । यद्यपि, आपूर्तिमा परिमाणका हिसाबले समस्या छैन । गत वर्ष लक्ष्मीपूजा अहिलेभन्दा केही छिटो थियो । तराईमा पंखा चलेको थियो । अहिले तराईमा चिसो सुरु भयो । पंखा चलन छोडिसकेको छ । यसले पनि लोड मिलाउन सहयोग पुर्याएको छ । चालू वर्ष कात्तिकमा लक्ष्मीपूजा परेकाले पनि सजिलो भयो । समग्रमा उपभोक्ता सचेत र उपभोगमैत्री भएकाले व्यवस्थापन सफल भएको छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०७/२०

क्यू४५ मा जलविद्युत आयोजना निर्माण गर्दा ऊर्जा उत्पादनमा प्रतिकूल असर

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले जलविद्युत आयोजना क्यू४५ मा निर्माण गर्ने निर्णय गरेपछि यसले वार्षिक ऊर्जा उत्पादनमा प्रतिकूल असर पर्न थालेको छ । यसबाट खोलामा उपलब्ध अधिकतम पानी उपयोग नहुने हुँदा वार्षिक कूल ऊर्जा उत्पादनमा असर पर्ने देखिएको हो । मन्त्रालयले २०७३ चैत २४ गते विद्युत आयोजनाको अनुमतिपत्रसम्बन्धी निर्देशिका संशोधन गरी क्यू४०को सीमालाई क्यू४५ पुर्याएको थियो । गत कात्तिक ७ गते स्वीकृत गरेको नयाँ निर्देशिकामा पनि यसलाई निरन्तरता दिइएको छ । २०७३ पुस २० गते संशोधित निर्देशिकामा क्यू४० डिजाइनमा निर्माण गर्ने व्यवस्था थियो । यो नदीमा प्रवाह भएको पानीको मापन गर्दा प्राप्त भएको तथ्यांकका आधारमा समयअनुसार विश्लेषण गरिएको ४० वा ४५ प्रतिशत समयमा न्यूनतम निरन्तर उपलब्ध हुने पानीको परिमाण नाप्ने विधि हो । नदीमा प्रवाह हुने पानीको परिमाण वर्षको ४ वा ५ महिना पूर्णरूपमा उपलब्ध हुनुलाई पनि क्यू४५ भनिन्छ । यसरी पानीको बहाबका आधारमा डिजाइन गर्दा आयोजनाको क्षमता घट्ने स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था (इपान) का निवर्तमान अध्यक्ष खड्गबहादुर विष्टले बताए । ‘खुख्खा वा हिउँदमा विद्युत उत्पादन कम हुन्छ, क्यू४० को तुलनामा क्यू४५ मा लगानी खासै कम हुँदैन,’ उनले ऊर्जा खबरसँग भने, ‘यसले प्रतियुनिट विद्युत उत्पादन लागत बढाउँछ । र, आयोजना सम्भाव्य नहुन पनि सक्छ ।’ नेपाल विद्युत प्राधिकरणले अहिले हिउँदमा प्रतियुनिट ८.४० रुपैयाँ र बाख्रमा प्रतियुनिट ४.८० रुपैयाँमा गर्दै आएको विद्युत खरिद सम्झौता (पिपिए) का आधारमा आयोजना निर्माण गर्न गाह्रो हुने विष्टको भनाइ छ । उता प्राधिकरणले अहिले क्यू४० का आयोजनाको मात्र पिपिए गरिरहेको छ । क्यू४५ को डिजाइन डिस्चार्जले प्रवर्द्धकलाई फाइदा हुने मन्त्रालयका प्रवक्ता दिनेशकुमार घिमिरेले बताए । ‘पिपिएको नयाँ कार्यविधिअनुसार हिउँदमा अधिकतम ३० प्रतिशत ऊर्जा पुग्नैपर्ने व्यवस्था छ,’ उनले मंगलबार ऊर्जा खबरसँग भने, ‘क्यू४० मा डिजाइन गर्दा धेरै आयोजनाको ऊर्जा पुग्दैन । यसैले उनीहरूको हितका लागि पनि यसो गरिएको हो ।’ डिजाइन डिस्चार्ज क्यू४५ तथा बर्खा र हिउँद याम ६-६ महिना गर्दा जलविद्युत विकासकर्ताले प्रशस्त लाभ लिन सक्ने घिमिरेको तर्क छ । नयाँ कार्यविधि आउनुअघि ४ महिना बर्खा र ८ महिना हिउँद कायम गरी पिपिए हुन्थ्यो । यद्यपि, अहिले पनि हिउँदमा ३० प्रतिशत ऊर्जा नपुर्याउने प्रवर्द्धकले ६ महिना हिउँदको पिपिए पाउँदैनन् । सरकारले व्यावसायिक मोडलमा कडाइ नगरी डिजाइन खुला छोडिदिने प्रवर्द्धकलाई फाइदा हुने इपानका अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईंले बताए । ‘बर्खामा बढी ऊर्जा चाहिँदैन भनेर नै यसो गरिएको छ तर यसले राज्यलाई नै हानी हुने देखिन्छ,’ उनले भने, ‘प्राकृतिक स्रोतको उच्चतम प्रयोग गर्नुपर्ने बाध्यताबाट हामी बाहिर गएका छौं ।’ नेपालमा करिब ६ हजार नदी तथा खोलानाला बग्ने अनुमान गरिएको छ । यी नदीनालाबाट वार्षिक २ खर्ब २५ अर्ब घनमिटर पानी बग्ने अनुमान गरिन्छ । यसको आधारमा जलविद्युत उत्पादनमा आधा पानीमात्र उपयोग गर्न सकिने अवस्था रहेको गुरागाईंको टिप्पणी छ । भुटानका अधिकांश आयोजना क्यू२० मा डिजाइन भएका छन् । नेपालमा भने बर्खामा विद्युत नचाहिने भन्दै डिजाइन डिस्चार्ज बढाइएको छ । यसले विद्युत विकासमा नीतिगत अस्थिरता बढ्दै गएको उनको धारणा छ । प्राधिकरणले निर्माण गरेका १ सय ४४ मेगावाटकाे कालीगण्डकी ए, ७० मेगावाटकाे मध्यमर्सर्गाड्दी र मर्सर्गाड्दी क्यू७० र ६५ मा डिजाइन गरिएकाे हाे । अहिले निर्माणाधीन माथिल्लाे तामाकाेसी क्यू३२ मा डिजाइन गरिएकाे छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०७/२०

राप्तीपारी विद्युत् पुराउन रुख कटान सुरु

करिब ४ दसकदेखि विद्युत् बाल्ने प्रतीक्षमा रहेका बाँकेको दुर्गम मानिने राप्तीपारिका स्थानीयको बत्ती बाल्ने सपना आगामी चैत महिनाभित्रै साकार हुने भएको छ ।

कोहलपुर-धामपुर ग्रामीण विद्युतीकरण अभियानअन्तर्गत वन क्षेत्रका रुख कटान नहुँदा रोकिएको विद्युत् लाइन विस्तारको कामका लागि रुख काट्ने कार्य सुरु गरिएपछि त्यस क्षेत्रका स्थानीय उत्साहित भएका छन् । सो विद्युतीकरण कार्यक्रम अन्तर्गत वन मन्त्रालयले विद्युत् लाइन विस्तारका लागि २.२ हेक्टर वन क्षेत्रमा भोगाधिकार दिएसँगै त्यस क्षेत्रका २१४ रुख कटान कार्य सुरु गरिएको हो ।

बाँके निर्वाचन क्षेत्र नं. १ का प्रतिनिधिसभा सदस्य महेश्वर गहतराज र प्रदेश सभाकी साँसद कृष्णा केसीले संयुक्त रूपमा रुख कटान कार्यको शुभारम्भ गरेका छन् ।

राप्तीसोनारी गाँउपालिका-५ मा पर्ने उक्त वन क्षेत्रमा विद्युत् लाइन विस्तारका लागि २१४ रुख कटान गर्ने अनुमति प्राप्त भएको डिभिजन वन कार्यालय बाँकेका निमित्त प्रमुख गणेशबहादुर खड्काले जानकारी दिए । रुख कटान भएको संख्याअनुसार आगामी २ वर्षभित्र वन कार्यालयले तोकेको स्थानमा १ रुख बराबर २५ वटा बिरुवा रोप्ने सहमति भएको र त्यसकै आधारमा रुख कटान कार्य सुरु गरिएको खड्काले बताए ।

३३ केभीए लाईन विस्तारका लागि आवश्यक सम्पूर्ण प्रक्रिया पूरा गरिएको विद्युत् प्राधिकरण कार्यालय नेपालगन्जका निमित्त प्रमुख गणेशदत्त भट्टले जानकारी दिएका छन् । विद्युतीकरणका लागि आवश्यक पोल तथा तारलगायतका अन्य सामग्री झिकाइसकेकाले लाइन विस्तारमा अब कुनै ढिलाइ नहुने निमित्त प्रमुख भट्टले दाबी गरे । कात्तिक महिनाभित्रै रुख कटान सकिने र आगामी चैतभित्रै मुख्य लाइनमा विद्युत् प्रवाह गर्ने योजना रहेको भट्टले बताए ।

सो विद्युतीकरण आयोजनामा अवरोध बनेको रुख कटान कार्यको शुभारम्भ गर्दै संघिय साँसद महेश्वर गहतराजले कुनै पनि हालतमा आउने चैतभित्रै राप्तीपारिका क्षेत्रमा विद्युत् विस्तार गरिने बताए । उनले वर्षौँदेखि अँध्यारोको पीडा खेप्दै आएको राप्तीपारि क्षेत्रले विद्युतीकरणमार्फत विकासको मूलधारमा प्रवेश गर्न गइरहेको समेत जनाए । विद्युतीकरण कार्यमा बजेट बाधक नहुने विश्वास दिलाउँदै साँसद गहतराजले भने, “केन्द्रीय सरकारले राप्तीपारिका क्षेत्रमा विद्युत् विस्तारका लागि ९० प्रतिशत लगानीको ग्यारेन्टी गरेको छ तर स्थानीय तहले पनि विद्युतीकरणमा अपनत्व देखाउन जरुरी देखिएको छ ।”

उनले विद्युतीकरणका लागि निर्माण गरिने संरचनाको संरक्षण गर्ने दायित्व स्थानीय तहको रहेको बताउँदै त्यसका लागि तयार रहन आग्रह गरे । साँसद गहतराजले रुख कटानको अनुमति प्राप्त गर्नु नै राप्तीपारिका लागि विद्युतीकरणको ढोका खुल्नु रहेको जनाउँदै अन्य क्षेत्रको विकासमा समेत यसले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने बताए ।

सो अवसरमा प्रदेश नं. ५ की साँसद कृष्णा केसीले राप्तीपारिका जनताले बत्ती नबाल्दासम्म

विद्युतीकरणको अभियान जारी रहने बताइन् । उनले धेरै लामो संघर्षपछि विद्युत् विस्तारको काम अगाडि बढे पनि त्यसले पूर्णता नपाउँदासम्म सबै पक्षलाई जिम्मेवार भएर लाग्न आग्रह गरिन् । कार्यक्रममा राप्तीसोनारी गाँउपालिकाका अध्यक्ष लाहुराम थारु, उपाध्यक्ष धनिकुमारी खत्री, डिभिजन वन कार्यालयका इन्जिनियर लालबहादुर बुढा, कोहलपुर नगर विकास समितिका अध्यक्ष अवराज खड्कालगायतका सहभागिता रहेको थियो ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०७/२१

खिम्तीका दुवै आयोजनाको काम अन्तिम चरणमा

रामेछापको गोकुलगंगा गाउँपालिकास्थित वडा नं १ को गर्जाडमा निर्माणाधीन २ वटा जलविद्युत् आयोजनाको काम अन्तिम चरणमा पुगेको छ । हिमालय ऊर्जा विकास कम्पनीद्वारा निर्माण भइरहेका उपल्लो खिम्ती १२ मेगावाट र अपर खिम्ती दोस्रो ७ मेगावाट क्षमताको जलविद्युत् अयोजनाको ७० प्रतिशत कार्य सम्पन्न भइसकेको प्रबद्धक कम्पनीले जनाएको छ ।

जसअन्तर्गत, पावरहाउस निर्माण, पाइपलाइन बिछ्याउने, सर्च टैंक निर्माण गर्ने र अन्य संरचनाहरू तयार गर्ने काम अन्तिम चरणमा पुगेको छ । अबको ६ महिनाभित्रै विद्युत् उत्पादन हुन सुरु हुने बताइएको छ ।

करिब १ हजार ५ सय सेयर सदस्यबाट प्राप्त रकम र विभिन्न ४ वटा बैंकबाट लिइएको ऋणसहित करिब ३ अर्ब १५ करोडको अनुमानित लागतमा निर्माणाधीन उक्त आयोजना आगामी ६ महिनाभित्र सम्पन्न गरी विद्युत् उत्पादन सुरु हुने कम्पनीका परियोजना व्यवस्थापक रमाकान्त गैरेले बताए ।

सञ्चालक समितिका सदस्य डा. भीमप्रसाद न्यौपानेका अनुसार दुवै आयोजनाको विद्युत् खरिद सम्झौता(पीपीए) भइसकेको छ । जसअन्तर्गत उपल्लो खिम्ती १२ मेगावाटको सुक्खायाममा प्रतियुनिट ७ रुपैयाँ र वर्षायाममा प्रतियुनिट ४ रुपैयाँ रहेको छ । यस आयोजनाबाट वार्षिक ७ करोड ३६ लाख १२ हजार ५ सय १९ युनिट विद्युत् उत्पादन हुने अनुमान गरिएको छ । यसका लागि १ अर्ब ४३ करोड ५० लाख ऋण रकम र सेयर सदस्यहरूबाट संकलित ४७ करोड ९१ लाख १४ हजार गरी कुल १ अर्ब ९१ करोड ४१ लाख १४ हजारको लागत अनुमान गरिएको छ । यसैगरी अपर खिम्ती दोस्रो ७ मेगावाटको सुक्खायाममा प्रतियुनिट ८ रुपैयाँ ४० पैसा र वर्षायाममा ४ रुपैयाँ ८० पैसामा पीपीए भएको छ । यस आयोजनाबाट पनि ४ करोड २२ लाख ९१ हजार २ सय ४८ युनिट विद्युत् उत्पादन हुने अनुमान गरिएको छ । यसका लागि ९२ करोड ४० लाख ऋण रकम र ३० करोड ८२ लाख ६० हजार सेयर रकमसहित १ अर्ब २३ करोड २२ लाख ६० हजार गरी कुल १ अर्ब २३ करोड २२ लाख ६० हजारको लागत अनुमान गरिएको छ । उक्त कम्पनीले दुवै आयोजनाका लागि कुल ३ अर्ब १४ करोड ६३ लाख ७४ हजार रुपैयाँको लागत अनुमान गरेको छ । जसका लागि नबिल बैंकको अगुवाइमा एभरेष्ट बैंक, नेपाल बैंक लिमिटेड, नेपाल इन्भेष्टमेन्ट बैंकसहितले कुल २ अर्ब ३५ करोड ९० लाख ऋण स्वीकृत गरेका छन् भने ७८ करोड ७३ लाख ७४ हजार रकम सेयर सदस्यमार्फत प्राप्त हुने अनुमान गरिएको छ । यस रकमलाई प्रतिशतमा हेर्दा ऋण रकम ७५ प्रतिशत र सेयर रकम २५ प्रतिशत हुन जान्छ ।

निर्माण कार्य सम्पन्न हुन लागेसँगै रामेछाप र दोलखा जिल्लाका प्रभावित क्षेत्रका स्थानीयका लागि न्यूनतम ५ हजारदेखि अधिकतम ४ लाख ९० हजारसम्मको सेयर खुल्ला गरेको पनि कम्पनीका सञ्चालक डा. न्यौपानेले जानकारी दिए । विद्युत् उत्पादनपश्चात सोही स्थानमा नेपाल सरकारको लागानीमा नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले निर्माण गर्न लागेको खिम्ती- गर्जाड १३२ के.भी. प्रशारणलाइनको

सबस्टेसनमा जडान गरिने बताइएको छ । उक्त सबस्टेसन पनि चिनियाँ कम्पनीले द्रुत गतिमा निर्माण कार्य गरिरहेको छ ।

रमेश ढुंगेल

श्रोत: कारोबार, २०७५/०७/२२

तनहुँ जलविद्युत् आयोजनाको मुआब्जा वितरण

एक सय चालिस मेगावाट क्षमताको तनहुँ जलविद्युत् आयोजना निर्माण गर्न आवश्यक थप जग्गाका लागि रु तीन करोड ११ लाख ६२ हजार मुआब्जा वितरण गरेको छ ।

व्यास नगरपालिका-५ वेतेनीका आयोजना प्रभावित ६२ मध्ये २० परिवारले मुआब्जा रकम बुझेको आयोजनाका साइट इञ्चार्ज इञ्जिनियर विदुर अधिकारीले बताए । मङ्गलबारसम्म अधिग्रहण गरिएको ६० रोपनी जग्गामध्ये नौ रोपनीको मुआब्जा रकम वितरण गरिएको छ । आयोजनाले जग्गा अधिग्रहणका लागि रु सात करोड ७३ लाख विनियोजन गरेको छ ।

बाँध जाने प्रवेश मार्ग र ठेकेदारका लागि आवश्यक पर्ने जग्गाका लागि आयोजनाले अधिग्रहण गरेको हो । जग्गाको प्रकृति हेरेर प्रतिरोपनी नौ लाख ५० हजारदेखि रु २० लाखसम्म मूल्य निर्धारण गरिएको छ । पहिरोमा परेको जग्गाको मुआब्जा प्रतिरोपनी दुई लाख ४० हजार निर्धारण गरिएको छ । नदी फर्काउन तथा बाँध निर्माणका लागि इटालियन कम्पनी सिएमसीसँग २० अर्ब ६४ करोड ५२ लाखको सम्झौता भएको छ । आयोजनाको सुरुङ, विद्युत् गृह निर्माण, विभिन्न उपकरण आपूर्ति, जडान तथा सञ्चालनका लागि चिनियाँ कम्पनी सिनो हाइड्रो कर्पोरसन लिमिटेडसँग तीन अर्ब ८३ करोड १४ लाखको सम्झौता भएको छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०७/२५

तल्लो हेवाले मंसीर दोस्रो साताबाट परीक्षण उत्पादन सुरु गर्ने

पाँचथरमा निर्माणाधीन २२.२ मेगावाटको तल्लो हेवा जलविद्युत आयोजनाले आगामी मंसीर दोस्रो साताबाट परीक्षण विद्युत उत्पादन सुरु गर्ने भएको छ । ९९ प्रतिशत निर्माण पूरा भएको आयोजनाबाट विद्युत उत्पादन गर्न लागिएको हो । नेपाल विद्युत प्राधिकरणले काबेली कोरिडोर प्रसारण लाइनको निर्माण सम्पन्न गर्न लागेकाले परीक्षण उत्पादनको तयारी थालिएको माउन्टेन हाइड्रो नेपाल प्रालिका अध्यक्ष सीताराम तिमिसनाले बताए । उनका अनुसार परीक्षण पूरा गरेर मंसीर अन्तिम सातादेखि आयोजनाबाट व्यवसायिक विद्युत उत्पादन सुरु गरिनेछ । आयोजनाको सिभिल संरचना निर्माण तथा हाइड्रो र इलेक्ट्रोमेकानिकल उपकरण जडानको काम पूरा भएको छ । अहिले स्वीचयार्डको काम भइरहेको तिमिसनाले बताए । आयोजनाबाट गत असोजमा विद्युत उत्पादन गर्ने तय भए पनि काबेली कोरिडोर प्रसारण लाइन तयार नहुँदा अवधि सरेको कम्पनीले जनाएको छ । आयोजनाबाट उत्पादन हुने विद्युत फिदिमस्थित थापाटार सबस्टेसनमा लगेर जोडिनेछ । सबस्टेसनसम्म आवश्यक ३ किलोमिटर लामो प्रसारण लाइन कम्पनी आफैँले निर्माण गरेको छ । हेवा खोलाको पानी फेमेको हेडवर्क्समा ल्याई विद्युतगृहमा पठाउन आयोजनामा २ वटा हेडवर्क्स निर्माण गरिएको छ । २१.६ मेगावाटमा डिजाइन गरिएको आयोजना ५ मिटर हेड बढाएर २२.२ मेगावाटमा निर्माण गरिएको छ । आयोजना सम्पन्न गर्न ४ अर्ब ११ करोड रुपैयाँ खर्च भएको छ । ३ अर्ब ११ करोड रुपैयाँ लागत अनुमान गरिए पनि आयोजनाको उत्पादन अवधि पछि धकेलिँदा २० करोड रुपैयाँ थपिएको कम्पनीले जनाएको छ । आयोजनामा प्राइम बैंकको अगुवाइमा १२ बैंकको ऋण लगानी छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०७/२५

जलविद्युत्को हब बन्दै दार्चुला

अपिहिमाल गाउँपालिकामा हालसम्म स—साना जलविद्युत् निर्माण भए पनि चालू आवदेखि अपिहिमाल गाउँपालिकामा ४ वटा जलविद्युत् आयोजनाको निर्माणकार्य भइरहेको छ । अपिहिमाल गाउँपालिका-३ मा १०० किलोवाट क्षमताको घट्टे खोला जलविद्युत् आयोजना निर्माण हुने भएको छ । झण्डै ५ करोड लगानीमा सम्पन्न हुने घट्टेखोला जलविद्युत् आयोजनामा गाउँपालिकाले १ करोड ७२ लाख रुपैयाँ र बाँकी वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रको लगानी छ ।

उक्त जलविद्युत् यसै महिनादेखि निर्माणकार्य सुरु हुने र १८ महिनामा आयोजना सम्पन्न गर्ने लक्ष्य रहेको अपिहिमाल गाउँपालिकाका अध्यक्ष धर्मानन्द मन्ज्यालले बताए । चालू आवमै अपिहिमाल गाउँपालिका-६ मज्जेमा सय किलोवाटकै दुईवटा जलविद्युत् आयोजना मज्जेखोला र बिर्कानो जलविद्युत् आयोजना पनि बन्दै छन् । उक्त जलविद्युत् आयोजना निर्माणका लागि अपिहिमाल गाउँपालिकाले १ करोड ७० लाख र दुवै योजनाका लागि भन्दै ३ करोड ४० लाख रुपैयाँको बजेट विनियोजन गरेको छ । यी दुवै जलविद्युत् आयोजनामा वैकल्पिक ऊर्जा केन्द्रले लगानी गर्नेछ ।

यसका अतिरिक्त अपिहिमाल गाउँपालिकाको वाड नं. ५, ४ र ३ को बीचमा पर्ने मकरीगाडमा १० मेगावाट क्षमताको मकरीगाड हाइड्रोपावर आयोजना पनि निर्माण हुने भएको छ । हाल सम्झौता भइसकेको र जग्गा अधिग्रहण गर्ने कार्य सुरु भएको छ ।

अपिहिमाल गाउँपालिकालाई विद्युत् हबको रूपमा विकास गर्ने गरी जलविद्युत्मा लगानी भइ कार्य गरेको गाउँपालिका अध्यक्ष धर्मानन्द मन्ज्यालले जानकारी दिए ।

दार्चुलामा योभन्दा पहिले ३० किलोवाटको चमेलिया जलविद्युत् आयोजना र ८ किलोवाटको अपिहाइड्रो पावर निर्माण सम्पन्न भइसकेको छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०७/२६

चालु वर्ष प्राधिकरणको ७४ मेगावाट विद्युत प्रणालीमा जाेडिने

नेपाल विद्युत प्राधिकरणले चालु आर्थिक वर्षमा ७४ मेगावाट विद्युत प्रसारण प्रणालीमा जोड्ने भएको छ । प्राधिकरणले निर्माण गरिरहेका २ आयोजना पूरा गरेर विद्युत उत्पादन गर्न लागेको हो । वर्षो थलिएको १४ मेगावाटको कुलेखानी तेस्रो र ६० मेगावाटको माथिल्लो त्रिशूली श्री ए बाट यो वर्ष उत्पादन सुरु हुने प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले बताए । ‘प्राधिकरणका निर्माणाधीन आयोजना रोगी अवस्थामा छन्,’ उनले भने, ‘चालु वर्षभित्र दुई वटै आयोजना पूरा गरेर उत्पादन सुरु गर्छौं ।’ कुलेखानी तेस्रोबाट ३ महिनाभित्र विद्युत उत्पादन गर्ने गरी ठेकेदारलाई ताकेता गरिरहेको उनले बताए । उनका अनुसार अहिले ठेकेदारले नियमित काम गरिरहेको छ । प्राधिकरणले कुलेखानी तेस्रोबाट दशैंअघि नै विद्युत उत्पादन सुरु गर्ने दाबी गरे पनि हाइड्रो तथा इलेक्ट्रोमेकानिकल ठेकेदारले काममा देखाएको सुस्तताका कारण उत्पादन अवधि पटक पटक प्रभावित हुँदै आएको छ । हाइड्रो तथा इलेक्ट्रोमेकानिकल उपकरणको जिम्मा लिएको ठेकेदार चीनको झेजियाङ जिनलुनलको लापरबाहीका कारण अलपत्र अवस्थामा पुगेको आयोजना पूरा गर्न प्राधिकरणले सक्रियता देखाएर नियमित अनुगमन गरिरहेको छ । ९० प्रतिशत निर्माण पूरा भएको त्रिशूली ३ एबाट पनि चालु आवभित्र विद्युत उत्पादन सुरु गर्ने प्राधिकरणले जनाएको छ । आयोजनाबाट २०७६ असारबाट विद्युत उत्पादन सुरु गर्ने तालिका छ । सिभिल संरचनाको काम अन्तिम चरणमा पुगेको आयोजनामा इलेक्ट्रोमेकानिकल उपकरण जडानको काम सुरु गर्न लागिएको प्राधिकरणले जनाएको छ । आयोजना पूरा भएपछि उत्पादन हुने विद्युत २२० केभी त्रिशूली ३ बी हब सबस्टेसनमा लगेर जोडिनेछ । विद्युत उत्पादन सुरु हुनुअघि हब तयार नभए आयोजनाले नै निर्माण गरिरहेको त्रिशूली-मातातीर्थ प्रसारण लाइनमार्फत मातातीर्थ सबस्टेसनमा लगेर जोड्ने तयारी छ । ४५ किलोमिटर लामो त्रिशूली-मातातीर्थ २२० केभी प्रसारण लाइन आयोजनाले निर्माण गरिरहेको छ । विद्युतगृहदेखि हबसम्म १३२ केभी र हबदेखि मातातीर्थसम्म २२० केभी डबल सर्किट लाइन निर्माण भइरहेको छ । आयोजना र प्रसारण लाइन पूरा हुँदा १२ अर्ब १२ करोड रुपैयाँ खर्च हुने अनुमान छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०७/२६

४ महिनामा सोलुको विद्युत, ९० प्रतिशत निर्माण पूरा

सोलुखुम्बुको सोलुखोलामा निर्माणाधीन २३.५ मेगावाटको सोलु जलविद्युत आयोजनाले अबको ४ महिनामा विद्युत उत्पादन गर्ने भएको छ । निर्माण अन्तिम चरणमा पुगेको आयोजनाबाट आगामी फागुनदेखि विद्युत उत्पादन सुरु गर्न लागिएको हो । आयोजनाको ९० प्रतिशत निर्माण सकिएको अप्पर सोलु हाइड्रो इलेक्ट्रिक कम्पनीका कार्यकारी निर्देशक शशीसागर राजभण्डारीले बताए । उनका अनुसार आयोजनाको बाँध क्षेत्रमा इन्टेक, एप्रोच क्यानल (पहुँच नहर) र डिसेन्डर (बालुवा थिगाउने पोखरी) तयार भएको छ । बाँध क्षेत्रको ९९ सय प्रतिशत निर्माण पूरा भएको छ । बाँधदेखि विद्युतगृहसम्म पानी पुर्याउने ३ हजार ९ सय मिटर लामो पाइप बिछ्याउने काम ९७ प्रतिशत सकिएको पनि उनले बताए । हाइ प्रेसर पेनस्टक पाइपको काम अन्तिम चरणमा छ । विद्युतगृहमा पनि ९८ प्रतिशत काम सकिएको छ । विद्युतगृहमा अहिले इलेक्ट्रोमेकानिकल उपकरण जडान भइरहेको कम्पनीले जनाएको छ । आयोजनाको सिभिलतर्फ ९०, हाइड्रोमेकानिकलतर्फ ९६ र इलेक्ट्रोमेकानिकलतर्फ ८२ प्रतिशत काम सकिएको कम्पनीले जनाएको छ । नेपाल विद्युत प्राधिकरणले निर्माण गर्ने लम्माने सबस्टेसनसम्म आवश्यक २.८ किलोमिटर लामो प्रसारण लाइन निर्माणको काम पनि धमाधम भइरहेको छ । प्रसारण लाइनको ७५ प्रतिशत निर्माण पूरा भएको छ । आयोजनाको बाँकी काम ३ महिनामा पूरा गरेर विद्युत उत्पादन गर्ने तालिका छ । इलेक्ट्रोमेकानिकल ठेकेदारको काममा सुस्तता देखिएकाले ढिलोमा चैतभित्र विद्युत उत्पादन सुरु गर्ने कम्पनीले जनाएको छ । हाइड्रो तथा इलेक्ट्रोमेकानिकलतर्फको काम सकिएपछि आयोजनाको परीक्षण गरेर उत्पादन सुरु हुने उनले बताए । आयोजनाले उत्पादन गर्ने विद्युत नेपाल विद्युत प्राधिकरणले निर्माण गर्ने लम्माने सबस्टेसनमा लगेर जोडिनेछ । विद्युत जोडिने १३२ केभी सोलु कोरिडोर प्रसारण लाइन निर्माणले गति लिन नसक्दा वैकल्पिकरूपमा ३३ केभी बुईपा-ओखलढुङ्गा प्रसारण लाइनमार्फत ओखलढुङ्गा सबस्टेसनमा जोड्ने तयारी गरिएको छ । प्राधिकरणले वैकल्पिक लाइनको काम गरिरहेको छ । सोलु कोरिडोर प्रसारण लाइन तयार नहुन्जेल वैकल्पिक लाइनबाट हिउँदमा ९० प्रतिशत र बर्खामा ३५ प्रतिशत विद्युत प्रणालीमा जोड्न सम्भव हुने कम्पनीको भनाइ छ । सोलु खोलामा सोलुसहित ८२ मेगावाटको तल्लो सोलु, १८ मेगावाटको माथिल्लो सोलु, ८६ मेगावाटको सोलु दुधकोसी र सोलुको सहायक खोलामा ५.२ मेगावाटको जुनबेसी आयोजना निर्माणाधीन छन् ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०७/२७

भोटेकोसीको सेयर भोलिदेखि खुल्ने, सर्वसाधारणले किन्न नपाउने

मध्य भोटेकोसी जलविद्युत् कम्पनीले बुधबारदेखि सेयर बिक्री खुला गर्दै छ । कर्मचारी सञ्चय कोषमा रकम संकलन गर्ने सञ्चयकर्ता, संस्थापक सेयरधनी संस्था र ऋणदाता संस्थाका कर्मचारीका लागि कम्पनीले सेयर जारी गर्न लागेको हो । अहिले जारी हुन लागेको सेयर सर्वसाधारणले खरिद गर्न पाउँदैनन् ।

कम्पनीले अंकित मूल्य १ सयका दरले १ करोड ४४ लाख कित्ता सेयर जारी गर्न लागेको हो । जसमध्ये सञ्चय कोषमा रकम जम्मा गर्ने सञ्चयकर्ताका लागि १ करोड १७ लाख कित्ता र संस्थापक सेयरधनी संस्था (नेपाल विद्युत् प्राधिकरण, चिलिमे जलविद्युत् कम्पनी, सिन्धुपाल्चोक हाइड्रो पावर कम्पनी, सिन्धु इन्भेस्टमेन्ट कम्पनी, नेपाल अरनिको हाइड्रो पावर कम्पनी र सिन्धु-भोटेकोसी हाइड्रो पावर कम्पनी) का लागि २१ लाख कित्ता र ऋणदाता संस्था (कर्मचारी सञ्चय कोष) का लागि ६ लाख कित्ता सेयर निष्कासन गर्न लागेको हो ।

उक्त सेयरमा सञ्चयकर्ताले कात्तिक २८ देखि मंसिर १४ सम्म आवेदन दिन सक्छन् । सञ्चयकर्ताले न्यूनतम ५० देखि ५ सय कित्तासम्म माग गर्न सक्ने सेयर निष्कासन तथा बिक्री प्रबन्धक ग्लोबल आईएमई क्यापिटलले जनाएको छ । सञ्चयकर्ताले सेयर फारम भर्दा १० ले भाग जान मिल्ने गरी भर्नुपर्नेछ ।

संस्थापक सेयरधनी संस्था र ऋणदाता संस्थाका कर्मचारीका लागि भने मंसिर १९ देखि २६ गतेसम्म आवेदन दिन सकिने कम्पनीले जनाएको छ । सञ्चयकर्ताको हकमा ०६८ मंसिर २२ मा बहाल रहेका र ०७५ असोज २९ गतेसम्म थप भएका सञ्चयकर्ताले सेयर आवेदन दिन सक्ने बताइएको छ ।

यसैगरी संस्थापक सेयरधनी संस्थाका कर्मचारीले न्यूनतम ५० देखि ५ सय कित्तासम्म र सञ्चय कोषका कर्मचारीले ५० देखि १ हजार २ सय कित्तासम्म आवेदन दिन सक्नेछन् । सेयरमा आवेदन दिन लगानीकर्ताले हितग्राही (डिम्याट) खाता, बैंक खाता, सिआस्वा रजिस्ट्रेसन नम्बर (सीआरएन) र बैंक खातामा पर्याप्त रकम रहेको हुनुपर्ने कम्पनीद्वारा जारी विज्ञप्तिमा उल्लेख छ ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०७/२७

त्रिशूली-काठमाडौं प्रसारण लाइन

तार तान्न सुरु

कृष्ण थापा

निर्माणाधीन त्रिशूली-काठमाडौं २२० केभी प्रसारण लाइनका लागि तार तान्ने काम सुरु भएको छ । लिखुगाउँपालिका ३ सूर्यमतीदेखि चतुराले र धादिङको छत्रेदेउरालीमा ४/५ किमि क्षेत्रमा तार तान्ने काम भइरहेको त्रिशूली ३ ए का आयोजना प्रमुख फणीन्द्रराज जोशीले बताए ।

उक्त क्षेत्रमा पर्ने १७ वटा खम्बामा काम अघि बढाएको आयोजनाले जनाएको छ । आयोजनाले पहिलो चरणमा कात्तिक दोस्रो सातादेखि विद्युतीय तार विस्तारको कार्य थालेको हो । ठेकेदार कम्पनी चाइना इन्टरनेसनल वाटर एण्ड इलेक्ट्रिक कर्पोरिसन (सिडब्लुई) का चिनियाँ प्राविधिकहरूले कार्यक्षेत्रमा काम गरिरहेको आयोजनाले जनाएको छ ।

कम्पनीले सूर्यमतीको पाण्डेगाउँ, ककनीको लामागाउँ र धादिङको छत्रेदेउरालीमा उपकरणको सहायताले र प्राविधिकमार्फत काम भइरहेको छ । ०६८ फागुन १४ गतेदेखि २२० केभी प्रसारण लाइनले टावर गाँडन फाउन्डेसन खन्ने कार्य थालेको थियो । 'शान्तिबजारमा ६ वटा टावरको फाउन्डेसन बनाउने हो,' आयोजना प्रमुख जोशीले भने, 'एउटा टावरको फाउन्डेसन बनाउन बाँकी छ ।' १ सय ३५ वटा टावरको फाउन्डेसन कार्य सकिएको छ । माथिल्लो त्रिशूली ३ बी हबमा एउटा टावर अन्तिम चरणमा रहेको आयोजनाले जनाएको छ ।

२२० केभीको डबल सर्किट प्रसारण लाइनमा १ सय ४० वटा टावर पर्छन् । केही ठाउँमा अवरोध भए पनि स्थानीयबासीसँग समन्वय गरेर कार्य अघि बढिरहेको उनले बताए । प्रसारण लाइन निर्माणमा स्थानीयवासीको अवरोध, मुआब्जा निर्धारणमा ढिलाइ र सामुदायिक वनक्षेत्रमा देखिएको समस्या समाधान गर्दै काम अघि बढेको आयोजनाले जनाएको छ ।

निर्धारित मितिमा प्रसारण लाइन पूरा गर्न आयोजना लागिपरेको उनले बताए । आयोजनाबाट उत्पादित बिजुली केन्द्रीय प्रसारण लाइनमा जोड्नका लागि विद्युत् प्रसारण लाइन निर्माण कार्यलाई ठेकेदारलाई भनिरहेको आयोजनाले जनाएको छ । प्रसारण लाइन निर्माणको कार्य डिसेम्बर अन्तिममा सिध्याउन ठेकेदार कम्पनी सिडब्लुईलाई भनिएको आयोजनाले जनाएको छ ।

६० मेगावाट क्षमताको माथिल्लो त्रिशूली ३ ए आयोजनाले आगामी २०१९ फेब्रुअरी ९ मा पहिलो युनिटबाट ३० मेगावाट विद्युत उत्पादन परीक्षण गर्ने जनाएको छ । त्यसअघि त्रिशूली-काठमाडौं प्रसारण लाइन पूरा गर्नुपर्ने बाध्यता छ । नुवाकोट र रसुवामा उत्पादित नौ सय मेगावाट बिजुली ४५ किमि टाढा रहेको काठमाडौं मातातीर्थमा जोडिएर केन्द्रीय प्रसारणमा जोडिने छ ।

मातातीर्थमा १ किमिभन्दा बढी भूमिगत तार बिछ्याइने भएको छ । यही प्रसारण लाइनमार्फत नुवाकोट र रसुवाका निर्माणाधीन रसुवागढी, माथिल्लो सान्जेन, तल्लो सान्जेन, माथिल्लो त्रिशूली १, त्रिशूली ३ बी, मध्यत्रिशूली गंगा, गल्छी-त्रिशूलीबाट उत्पादित बिजुली केन्द्रीय प्रसारण लाइनमा जोडिने छन् ।

श्रोत: ऊर्जा खबर, २०७५/०७/२७

जलविद्युतमा 'हेजिड फन्ड'को गफ, वैदेशिक लगानीका आयोजना धरापमा

सरकारले वर्षौंदेखि जलविद्युतमा विदेशी मुद्रा (अमेरिकी डलर) मा लगानी गर्दा हुने जोखिम न्यूनिकरण गर्न 'हेजिड फन्ड' स्थापना गर्ने उद्घोष गरे पनि अझै यसको प्रस्ट खाका बन्न सकेको छैन । सरकारको चासो तथा सरोकारवाला निकायको बेवास्ताले 'हेजिड फन्ड' स्थापनाको विषयले गति लिन नसकेको हो । जलविद्युतमात्र नभई सिंगो पूर्वाधारमा विदेशी लगानी गर्दा हुने जोखिम व्यवस्थापन गर्न फन्डको स्थापनाको चर्चा हुँदै आएको छ । तर, कसरी स्थापना गर्ने, जलविद्युतका लागि मात्र वा सबै पूर्वाधार आयोजनाको हकमा हुने भन्ने निकर््याेल भएको छैन । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयका प्रवक्ता दिनेशकुमार घिमिरेले भने हेजिड फन्ड स्थापनाबारे काम भइरहेको बताए । 'नेपाल राष्ट्र बैंक, नेपाल विद्युत प्राधिकरण, निजी क्षेत्र तथा सरोकारवालाबीच छलफल भइरहेको छ,' उनले मंगलबार ऊर्जा खबरसँग भने, 'यो विषय सबैको प्राथमिकतामा छ । चाँडै टुंगो लाग्छ ।' उता अर्थ मन्त्रालयले हेजिड फन्डसम्बन्धी नियमावली तयार गरिरहेको बताइएको छ । तत्काल फन्ड स्थापना नहुँदा कोरियन र चिनियाँ लगानीका २ सय १६ मेगावाटको माथिल्लो त्रिशूली-१ तथा १ सय २० मेगावाटको रसुवा-भोटेकोसीलाई लगानी जुटाउन समस्या देखिएको छ । विद्युत किनेको रकम १० वर्षसम्म अमेरिकी डलरमा भुक्तानी दिने गरी दुई आयोजनाको गत वर्ष नै विद्युत खरिद सम्झौता (पिपिए) भएको थियो । माथिल्लो त्रिशूली-१ मा कोरियनसहित अन्तर्राष्ट्रिय वित्त निगम (आइएफसी) को लगानी रहेकाले हेजिड फन्ड नहुँदासम्म वित्तीय व्यवस्थापन गर्न समस्या भएको प्रवर्द्धकले बताइरहेको छ । दुई आयोजना बाहेक जलविद्युतमा लगानी गर्न कुरेर बसेका विदेशी कम्पनी र संघ-संस्था पनि हेजिड फन्डको पर्खाइमा छन् । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनले विदेश भ्रमणका क्रममा नेपालमा लगानीको वातावरण रहेको बताउँदै आएका छन् । तर, काम गर्न सरकार र सम्बन्धित निकायले नै उदासिनता देखाउँदै आएका छन् । माथिल्लो त्रिशूली-१ को पिपिए हुँदा विदेशी विनिमय जोखिम बेहोर्न एक कोष स्थापना गरिने उल्लेख छ । नेपाली मुद्रा अवमूल्यनका कारण प्राधिकरणलाई अतिरिक्त व्ययभार परी वित्तीय स्वास्थ्यमा पर्ने जोखिम न्यूनिकरण गर्न 'हेजिड फन्ड' स्थापना गर्ने पनि उल्लेख छ । यसैगरी, राष्ट्र बैंकले यस्तो फन्ड स्थापना, सञ्चालन र नियमनको ढाँचा तयार गर्ने भनिएको छ । हेजिड लागत तथा प्रिमियम सरकार, प्राधिकरण र प्रवर्द्धकले संयुक्तरूपमा बेहोर्ने पिपिएमा किटान गरिएको छ । तर, अहिले प्राधिकरणले कुनै पनि लागत नबेहोर्ने बताएको छ । यद्यपि, प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रबल अधिकारीले त्रिशूली-१ को पिपिए हुँदा भएको सहमतिभन्दा बाहिर जान नमिल्ने बताए । प्राधिकरण र माथिल्लो त्रिशूली-१ को प्रवर्द्धक 'नेपाल वाटर एन्ड इनर्जी डेभलपमेन्ट कम्पनी' बीच २०७४ माघ १४ गते पिपिएमा हस्ताक्षर भएको थियो । सिंगो पूर्वाधार क्षेत्रमा विदेशी लगानी ल्याउँदा हुने जोखिम घटाउन हेजिड फन्ड तयार गर्ने विषयमा द्विविधा भएपछि अर्थ मन्त्रालयले तत्काल जलविद्युतमा मात्र यस्तो व्यवस्था गर्ने गरी आधार तयार गर्न निर्देशन दिएको छ । नेपाली मुद्राको तुलनामा डलर महँगो हुँदै गएपछि लगानीकर्ताले आयोजनाका लागि स्रोत व्यवस्थापन गर्न नसकेको बताउँदै आएका छन् । तत्काल दुई आयोजनाका लागि हेजिड फन्ड व्यवस्था गर्ने र पछि संशोधन गरेर जान सकिनेमा अर्थ मन्त्रालय पनि सकारात्मक देखिएको छ । हेजिड फन्डको लागत वैदेशिक मुद्राको जोखिम व्यवस्थापन गर्ने फन्डमा कसले कति लगानी गर्ने भन्ने विषयमै कुरो अड्किएको छ । जलविद्युत प्रवर्द्धकले विद्युत बेचेको कूल रकममध्ये २ प्रतिशतसम्म राख्न सकिने संकेत दिएका छन् । यद्यपि, प्रवर्द्धकले कतिमा विद्युत बेच्छ र प्राधिकरणलाई कति घाटा हुन्छ भन्ने विषय अमूर्त छ । जलविद्युतमा विदेशी लगानी ल्याउँदा हुने

जोखिम न्यूनिकरण गर्न जलविद्युत लगानी तथा विकास कम्पनीले पनि हेजिड फन्ड तयार गर्ने प्रक्रिया अघि बढाएको छ । यद्यपि, नेपाल राष्ट्र बैंक र कम्पनीले गरेको काममा समन्वय भए नभएको दुवै मन्त्रालयले खुलाएका छैनन् । समन्वय नगरी काम भइरहेको भए यसले अर्को क्षेत्राधिकारको जटिलता देखिनेछ । ऊर्जा मन्त्रालयले केही समयअघि हेजिड फन्डबारे आफ्नो धारणा पेस गर्न स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूलाई आग्रह गरेको थियो । स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था (इपान) ले यससम्बन्धी ३ पेज लामो धारणा बुझाएको छ । उक्त प्रस्तावमा प्रवर्द्धकले प्रतिवर्ष प्रतिकिलोवाट ५ सय रुपैयाँसम्म तिर्न उचित हुने उल्लेख छ । यही आधारमा प्राधिकरण तथा सरकारले पनि रकम राख्दा जोखिम व्यवस्थापन सहज हुने इपानका निवर्तमान अध्यक्ष खड्गबहादुर विष्टले बताए । ‘विश्व अर्थतन्त्र कसैको नियन्त्रणमा हुँदैन, यता हाम्रो अर्थतन्त्र कमजोर छ,’ उनले भने, ‘जलविद्युतमा विदेशी पैसा ल्याउने हो भने इपानको प्रस्तावमा छलफल गरेर जान सकिन्छ ।’ ‘विदेशी लगानीकर्ताले ल्याएको पैसा र प्राधिकरणलाई हुने जोखिम राज्यले व्यवस्थापन नगर्ने हो भने वैदेशिक लगानी भित्रिने आशा नगरे हुन्छ,’ इपानका उपाध्यक्ष कुमार पाण्डेले भने, ‘विदेशी पैसा आउँदा देशमा पुँजी निर्माण, उद्योग स्थापना तथा रोजगारी सिर्जना हुन्छ ।’ विद्युत किनेको रकम भुक्तानी गर्दा खरिद भएको डलर राख्न ४-५ प्रतिशत व्यवस्थापन खर्च हुने सरकारको दाबी छ । यस्तो दाबी गरेर बस्ने हो भने विदेशी लगानीको कुरा बन्द गर्नुपर्ने पाण्डेले बताए । नेपाली मुद्रा अवमूल्यन देशको तरल राजनीति, अस्थिर सरकार र लगानीमैत्री वातावरण नहुँदा अर्थतन्त्र कमजोर बन्दै गएको छ । अहिले स्थिर सरकार भनिए पनि सत्ताका लागि भारत र चीनतिर दौडिने तथा निजी स्वार्थका लागि मात्र काम गर्ने नेताका क्रियाकलापले देशले विकासको गति लिने संकेत देखिँदैन । यस्तो विषम परिस्थितिमा नेपाली मुद्रा अझ अवमूल्यन हुँदै जाने प्रस्ट संकेत देखिन्छ । आजभन्दा १० वर्षअघि एक अमेरिकी डलरको मूल्य ७० देखि ८० रुपैयाँ थियो । अहिले एक अमेरिकी डलरको मूल्य १ सय १८ देखि १ सय २० रुपैयाँ पुगेको छ । यो कमजोर अर्थतन्त्र, अस्थिर सरकार र भद्रगोल अवस्थाकै उपज हो । सन् १९६० देखि २०१२ सम्मका तथ्यांक हेर्दा नेपाली मुद्रा हरेक वर्ष ३.८ प्रतिशतदेखि ४ प्रतिशतसम्म अवमूल्यन हुने एक अध्ययनले देखाएको छ । जसअनुसार नेपाली मुद्राको मूल्य वार्षिक साढे ४ अर्ब रुपैयाँले घट्छ । यस्तो परिस्थितिमा सरकारले जोखिम व्यवस्थापन गर्ने भरपर्दो मापदण्ड तयार नगरे विदेशी लगानी आउने बाटो बन्द हुने पक्का छ ।

श्रोत: नेपाल समाचारपत्र, २०७५/०७/२७

निर्माणाधीन तनहुँ जलविद्युत् आयोजना

डिल्लीराम मिश्र

नेपालको पानी जनताको लगानीजस्तो शाश्वत अभिव्यक्तिलाई आत्मसात् गर्ने हो भने देशमा धेरै प्रकारका जलविद्युत् परियोजनाहरू निर्माणाधीन अवस्थामा रहेका छन्। यी र यस्ता परियोजनाहरूमध्ये १४० मेघावाट क्षमताको जलाशययुक्त तनहुँ जलविद्युत् आयोजनाको निर्माणकार्यको गति तीव्ररूपमा अघि बढेको छ। नेपालमा अहिलेसम्म निर्माणकार्य सम्पन्न भएका र निर्माणको चरणमा रहेका जति पनि जलविद्युत् परियोजनाहरू छन्, ती सबै रन अफ दि रिभर प्रकारकै छन्। देशमा यस्ता प्रकारका जलविद्युत् आयोजनाहरू कार्यान्वयनमा ल्याउनुभन्दा जलाशययुक्त आयोजनाहरू निर्माण गरिनु देशको हितको पक्षमा छ। निर्माणाधीन तनहुँ जलविद्युत् आयोजनाको निर्माणकार्य यसको एउटा उत्तम पक्ष हो।

पानीको बहावको आधारमा विद्युत् निस्कने अर्थात् आरओआर योजनाहरूमा लगानी नगर्ने नीति नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले अवलम्बन गरेको छ। यसले जलाशययुक्त आयोजनाहरूलाई नै विशेष प्राथमिकतामा राखेको छ। चरम खडेरीको समयमा पनि आवश्यकता अनुरूप विद्युत् उत्पादन गर्न सकिने हुँदा यस्ता आयोजनाहरूमा ध्यान केन्द्रित गर्ने उद्देश्य प्राधिकरणको रहेको छ। अहिले देशका धेरै जलाशययुक्त जलविद्युत् आयोजनाहरूबारे विभिन्न चरणमा काम भइरहेको छ, जसलाई प्राधिकरणले प्राथमिकताको सूचीमा राखेको छ।

मुलुकमा निर्माण सम्पन्न जलाशययुक्त आयोजनाहरूअन्तर्गत ६० मेघावाट क्षमताको कुलेखानी प्रथम र ३२ मेघावाटको कुलेखानी दोस्रो आयोजना मात्र जलाशययुक्त आयोजनामा पर्दछ। यस क्रममा १४० मेघावाट क्षमताको निर्माणाधीन तनहुँ जलविद्युत् आयोजनाको निर्माणकार्य प्रारम्भको अन्तिम चरणमा छ।

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले जलाशययुक्त जलविद्युत् विकासको लागि गरेको अध्ययनले तनहुँ जलविद्युत्लाई पहिचान गरेको हो। यस आयोजनाको निर्माणका लागि नेपाल सरकारद्वारा जापान सरकार, जापान अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग नियोग अर्थात् जाइकाको प्राविधिक सहयोगमा स्तरवृद्धि सम्भाव्यता अध्ययन कार्यान्वयन गर्न अनुरोध गरिएको थियो, तदनुरूप जाइकाको टोलीले २०६२ साल पुसबाट अध्ययन शुरु गरेको हो।

यस आयोजनाको बृहत् अध्ययन डिजाइन कार्य एसियाली विकास बैंकको आर्थिक सहयोगमा सम्पन्न भएको हो। दमौली बजारको दक्षिणतर्फ मादी नदीको संगमस्थलभन्दा केही माथि सेती नदीमा ११२ मिटर अग्लो बाँध बाँधेर यस जलाशययुक्त आयोजनाको निर्माण गरिनेछ। झापुटारको पानीलाई १,२०० मिटर लामो सुरङ्गमार्ग निर्माण गरी दुले पहरुभित्रै विद्युत् गृह निर्माण गर्ने योजना रहेको छ। ११२ मिटर अग्लो बाँध र १२० मिटर अग्लो हेडमार्फत भूमिगत पावरहाउसमा पानी खसाली विद्युत् उत्पादन गरिनेछ र बिजुली उत्पादनपछि पानी पुनः सेती नदीमै पठाइनेछ। सेती नदीको पानी दमौली बजारभन्दा केही तल टनेलमार्फत पठाइने यस आयोजनाको जलाशयमा १९० मिलियन क्युबिक पानी भण्डारण गर्न सकिनेछ, जसबाट आयोजनाले बाह्र महिना पूरै क्षमतामा विद्युत् उत्पादन गर्न सक्नेछ।

तनहुँ जलविद्युत् आयोजनाको वित्तीय व्यवस्थापनका लागि दातृ निकाय र नेपाल सरकारबीच ऋण सम्झौता भएको छ। विभिन्न दातृ निकायहरूको ऋण सहयोगमा सम्पन्न हुने निर्माणकार्यअन्तर्गत यस आयोजनाको कुल लागत ५०.५ करोड अमेरिकी डलर अर्थात् रु. ५० अर्ब लाग्ने अनुमान गरिएको छ। यस वित्तीय लागतबाट आयोजनाको निर्माणसहित, प्रसारण लाइन र ग्रामीण विद्युतीकरणसमेत समेटिनेछ। प्रस्तुत आयोजना निर्माणको लागि एसियाली विकास बैंकले १५ करोड अमेरिकी डलर, जाइकाको १८ करोड ४० लाख अमेरिकी डलर र युरोपियन

इन्भेस्टमेन्ट बैंकले ८ करोड ५० लाख अमेरिकी डलर ऋण सहयोग गरेका छन्। यस्तै नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले ८ करोड ७० लाख अमेरिकी डलर व्यहोर्ने भएको छ। सम्झौताअनुरूप आयोजनाले आगामी २०८० चैत्र अर्थात् अप्रिल २०२४ सम्म विद्युत् उत्पादन शुरू गर्नुपर्नेछ।

प्राधिकरण र आयोजनाबीच विद्युत् खरिद सम्झौतासमेत भइसकेको छ। विद्युत् खरिद बिक्री सम्झौताअनुसार प्राधिकरणले आयोजनाको प्रतियुनिट विद्युत् सुख्खा याममा १२ रुपियाँ ४ पैसा र वर्षा याममा ६ रुपियाँमा खरिद गर्नेछ। प्रस्तुत मूल्यमा वार्षिक ३ प्रतिशतका दरले ८ पटकसम्म साधारण मूल्य वृद्धि गर्न पाउने व्यवस्था सम्झौतापत्रमा उल्लेख गरिएको छ। आयोजना सञ्चालन भएको ८ वर्ष एक महिनादेखि प्राधिकरणले खरिद गर्ने विद्युत् दर सुख्खा याममा प्रतियुनिट १५ रुपियाँ ३८ पैसा र वर्षायाममा ७ रुपियाँ ५४ पैसा पुग्नेछ।

बहुचर्चित प्रस्तुत आयोजनाको मुख्य निर्माणकार्यको ठेक्का इटाली र चिनियाँ कम्पनीले प्राप्त गरेका छन्। १४० मेघावाट क्षमताको यस आयोजनाको लागि नदी फर्काउने र बाँधसहित कामको जिम्मा इटालियन कम्पनी सीएमसीले प्राप्त गरेको छ भने आयोजनाको सुरुङ, विद्युत्गृह निर्माण र हाइड्रो मेकानिकल तथा इलेक्ट्रो मेकानिकल उपकरण आपूर्ति, जडान एवम् सञ्चालनसहितको काम चिनियाँ कम्पनी सिनो हाइड्रोले प्राप्त गरेको छ। यी दुवै कम्पनीले आ-आफ्ना कामका लागि सबैभन्दा कम रकम कबुलेकाले छनोट गरिएको आयोजनाको दाबी छ। हेडवर्कस निर्माणको लागि इटालियन कम्पनी सीएमसीले मूल्य अभिवृद्धि करसहित रु. २० अर्ब ६४ करोड ५२ लाखमा टेन्डर हालेको थियो भने आयोजनाको मुख्य भौतिक संरचना र उपकरणको ठेक्का पाएको सिनो हाइड्रो कर्पोरसन लिमिटेडले मूल्य अभिवृद्धि करबाहेक रु. १३ अर्ब ८ करोड ३५ लाखसहित रु. ३ अर्ब ८३ करोड १४ लाखमा ठेक्का पाएको हो। यस आयोजनाको तेस्रो प्याकेजअन्तर्गत आयोजनास्थल दमौलीदेखि भरतपुरमा बनाइने नयाँ सबस्टेसनसम्म ३७ कि.मि. लामो २२० केभीको डबल सर्किट प्रसारण लाइन निर्माण गरिनेछ र यही प्रसारण लाइनमार्फत आयोजनाको विद्युत् राष्ट्रिय ग्रीड प्रणालीमा जोडिनेछ।

नेपालको आर्थिक विकासमा कोसेढुङ्गा बन्न सक्ने तनहुँ जलविद्युत् आयोजना विगतमा अनेक राजनीतिक खिचातानी र विवादका कारण सन् २०२० सम्ममा निर्माणकार्य सम्पन्न हुने लक्ष्य लिएर अघि बढेको यस आयोजना अन्ततः ३ वर्षअगाडि धकेलिएको छ। यस आयोजनाको निर्माणकार्य ढिला हुनुमा पनि तत्कालीन अर्थमन्त्री डा. रामशरण महत र जलस्रोतमन्त्री राधा जवालीबीचको टकराव हो। नदीको पानी बाँध बाँधेर सञ्चयद्वारा विद्युत् उत्पादन गरिने यो जलविद्युत् आयोजना वर्षेभर निरन्तर विद्युत् आपूर्ति गरिरहने आयोजनाभिन्न पर्दछ। त्यसैले बाह्रै महिना १४० मेघावाट विद्युत् अटुटरूपमा आपूर्ति गर्ने यस आयोजनाले आर्थिक क्रियाकलापलाई बढवा दिई विकासको गतिलाई अगाडि बढाउने अपेक्षा सबै क्षेत्रबाट गरिएको छ। समयमा निर्माणकार्य सम्पन्न नहुँदा आयोजनाको लागत बढ्न जाने सवाल झनै डरलाग्दो स्थिति बन्न सक्छ। त्यसतर्फ पनि सम्बन्धित पक्ष समयमै सचेत रहनु अति जरुरी छ। तथापि यस आयोजना निर्माणपश्चात् यसले मुलुकको विद्युत् आपूर्तिमा निःसन्देह महत्वपूर्ण भूमिका खेल्नेछ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०७/२७

सरकारले विद्युतमा भारतमाथिको निर्भरता बढाउँदै लगेको छ : निजी क्षेत्र

सरकारले जलविद्युत आयोजना क्यू४५ को डिजाइन डिस्चार्जमा निर्माण गर्नुपर्ने निर्णय गरेपछि निजी लगानीकर्ता आक्रोसित देखिएका छन् । यस्तो निर्णयले आयोजनाको प्रतिफल घटाउने र सिंगो जलविद्युत विकासमै नकारात्मक असर पर्ने भन्दै फरक मत राखेका हुन् । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाई मन्त्रालयले गत कात्तिक ७ गते सार्वजनिक गरेको विद्युत आयोजनाको अनुमतिपत्रसम्बन्धि निर्देशिका जारी गरेको छ । उक्त निर्देशिकामा जलविद्युत आयोजना क्यू४५ मा गर्नुपर्ने उल्लेख छ । सरकारले निजी क्षेत्रलाई निरुत्साहित गर्ने नीति ल्याएको अधिकांश उत्पादकको धारणा छ । स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था (इपान) ले मंगलबार पत्रकार सम्मेलन नै गरेर संस्थागतरूपमा आपत्ति जनाएको छ । सरकारी निर्णयले निजी प्रवर्द्धकलाई निराश बनाएको इपानका अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईंले बताए । ‘क्यू४० मा निर्माण हुँदै आएको डिजाइन क्यू४५ बनाइयो, यसबाट वार्षिकरूपमा ऊर्जा उत्पादन कम हुन्छ,’ उनले भने, ‘बिनातथ्य डिस्चार्ज डिजाइनको सीमा परिवर्तन गर्दा प्राकृतिक स्रोतको अधिकतम सदुपयोग हुँदैन । र, बिजुली पनि महंगो हुन्छ ।’ डिजाइन सीमा परिवर्तन गर्दा आयोजनाको क्षमता घट्न गई देशले आर्जन गर्ने राजस्वमा पनि कमी आउने गुरागाईंले बताए । निजी क्षेत्रसँग छलफल नगरी निर्देशिका आएकोले आफूहरूलाई आश्चर्यमा पारेको उनको भनाइ छ । क्यू४५ मा जलविद्युत आयोजना निर्माण गर्नुपर्ने निर्णयप्रति निजी क्षेत्र आन्दोलित ‘सरकारले जलविद्युत आयोजनाको अधिकतम क्षमतामा अंकुश लगाए छ,’ गुरागाईंले भने, ‘यसबाट विद्युतको माग व्यवस्थापनमा भारतमाथि भर पर्नुपर्ने उनीहरूको तर्क छ । ‘सरकारले विद्युतमा पनि भारतमाथि परनिर्भर हुन बढावा दिएको छ ।’ आन्तरिक खपत बढाउन तथा ऊर्जामा आत्मनिर्भर हुन जलस्रोतको अधिकतम उपयोग, विद्युत बजार विस्तार र लगानीको उच्चतम प्रतिफल आउने गरी आयोजना डिजाइन गर्ने नीति ल्याउनु पर्नेमा जोड दिएको छ । प्राकृतिक स्रोतको अधिकतम उपयोग हुने गरी आयोजना निर्माण गर्ने नीति बनाउन पनि इपानले सरकारसँग माग गरेको छ । सुख्खायामको उत्पादन मात्र हेरेर बर्खाको पानीको अधिकतम उपयोग गर्न नसक्ने गरी आयोजना डिजाइन गर्दा देशलाई ठूलो घाटा हुने इपान उपाध्यक्ष कुमार पाण्डेले बताए । ‘जति डिजाइन डिस्चार्ज घटायो उति नै स्रोतको अधिकतम उपयोग गर्न सकिन्छ,’ उनले भने, ‘माथिल्लो तामाकोसी, अरुण तेस्रो, माथिल्लो कर्णालीलगायत केही आयोजना कम डिस्चार्जमा डिजाइन भएका छन् । निजी क्षेत्रका आयोजनाका लागि पनि कुनै प्रकारको सीमा तोकिनु हुँदैन ।’ निजी क्षेत्रले बनाउने आयोजनाको क्षमता घटाउने लगाम कस्नुभन्दा विद्युत बजार व्यवस्थापनमा गम्भीर हुनुपर्नेमा पाण्डेले जोड दिए । सरकारको अहिलेको नीतिले भारतसँगका ठूला अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन बिजुली बेचनभन्दा किन्ने अवधारणा अनुसार निर्माण गरिएको उनको आरोप छ । मन्त्रालयले २०७३ चैत २४ गते विद्युत आयोजनाको अनुमतिपत्रसम्बन्धी निर्देशिका संशोधन गरी क्यू४० को सीमालाई क्यू४५ पुर्याएको थियो । गत कात्तिक ७ गते स्वीकृत गरेको नयाँ निर्देशिकामा पनि यसलाई निरन्तरता दिइएको छ । २०७३ पुस २० गते संशोधित निर्देशिकामा क्यू४० डिजाइनमा निर्माण गर्ने व्यवस्था थियो । डिजाइन डिस्चार्ज नदीमा प्रवाह भएको पानीको मापन गर्दा प्राप्त भएको तथ्यांकका आधारमा समयअनुसार विश्लेषण गरिएको ४० वा ४५ प्रतिशत समयमा न्यूनतम निरन्तर उपलब्ध हुने पानीको परिमाण नाप्ने विधि हो ।

श्रोत: क्यापिटल नेपाल, २०७५/०७/२७

२२० केभी खिम्ती—ढल्केबरको ६७ किमी लाइन निर्माण

२२० केभी खिम्ती—ढल्केबर प्रसारण लाइनको ६७ किलोमिटर पोल ठड्याउने, तार टाँडने र लाइन विस्तार गर्ने काम सकिएको छ । डबल सर्किटमा निर्माण भइरहेको प्रसारण लाइनको एउटा सर्किटतर्फको काम पूरा भइसकेको छ ।

अर्को सर्किटतर्फको काम ८ किलोमिटर मात्रै निर्माण गर्न बाँकी रहेको आयोजनाले जनाएको छ ।

दोस्रो सर्किटतर्फको ४५ किलोमिटर निर्माणका लागि टेन्डर भई यसअघि नै निर्माण सुरु भएको थियो । ८ किलोमिटर प्रसारण लाइन निर्माण गर्न भारतबाट कन्डक्टर आउन ढिलाइ भएपछि काम अघि बढ्न नसकेको प्राधिकरणका उपकार्यकारी निर्देशक बज्रभूषण चौधरीले बताए । उनले सहायक कन्डक्टर साइटमा पुगेर काम अघि बढाएको खण्डमा डेढ महिनाभित्र नै प्रसारण लाइन निर्माणको काम सकिने बताए । उनका अनुसार, आयोजनाले भारतबाट कन्डक्टर ल्याउन प्राधिकरणलाई मौखिक रूपमा मात्रै जानकारी गराएको छ । 'खिम्ती ढल्केबर प्रसारण लाइन ८ किलोमिटर मात्रै बनाउन बाँकी छ,' उनले भने, 'कन्डक्टर साइटमा पुगेर काम सुरु गरे भने एक/डेढ महिनामा सबै काम सकिन्छ ।'

कुल ७५ किमीमध्ये बनाउन बाँकी ८ किलोमिटर प्रसारण लाइन एक महिनाभित्र सुरु गरिसक्नेगरी अगाडि बढेको प्रसारण लाइन आयोजनाका प्रमुख श्यामकुमार यादवले जानकारी दिए । उनले २-३ महिनाभित्र प्रसारण लाइनको काम सक्ने लक्ष्य लिएको बताए ।

दोलखामा निर्माणाधीन ४ सय ५६ मेगावाटको माथिल्लो तामाकोसी जलविद्युत् आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत् यसै प्रसारण लाइनमार्फत् राष्ट्रिय ग्रीडमा जोडिने छ । ढल्केबर सबस्टेसनदेखि दोलखाको खिम्ती सबस्टेसनसम्म जोडिने गरी यो प्रसारण लाइन निर्माण हुनेछ । प्रसारण लाइन निर्माण भएपछि ठूला तथा साना जलविद्युत् आयोजनामार्फत् विभिन्न करिडोर यसै प्रसारण लाइनमा जोडिने छ ।

भारतसँग विद्युत् लेनदेन र इनर्जी बैङ्किङ गर्न यो प्रसारण लाइन कोशेढुङ्गा हुने छ ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०७/२८

‘क्यू फोर्टी फाइभ’ मा ऊर्जा उत्पादकको आपत्ति

विजय तिमल्सिना

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले बनाएको विद्युत् अनुमतिपत्रसम्बन्धी निर्देशिकामा स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूले आपत्ति जनाएका छन् । निर्देशिकामा विद्युत् आयोजनाको जडित क्षमता निर्धारण क्यू फोर्टी फाइभको आधारमा हुने प्रावधानप्रति ऊर्जा उत्पादकहरूले विरोध जनाएका हुन् । मन्त्रालयले कात्तिक ७ गते निर्देशिका स्वीकृत गरेको निर्देशिकामा ‘जलविद्युत् आयोजनाको जडित क्षमता हाइड्रोलोजिकल टाइम सिरिज डाटाको प्रोब्याबिलिटी अफ एक्सिडेन्स क्यू फोर्टी फाइभको आधारमा’ हुने प्रावधान राखिएको छ । स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था (इपान) ले मंगलबार पत्रकार सम्मेलन गरी निर्देशिकामा राखिएको यो प्रावधानप्रति आपत्ति जनाएको हो । यसअघि २०७३ मा जारी भएको विद्युत् आयोजनाको अनुमतिपत्र निर्देशिकामा यो प्रावधानलाई क्यू ४० राखिएको थियो । सोही वर्ष संशोधन गरिएको निर्देशिकामा भने यसलाई पुनः क्यू ४५ बनाइएको थियो ।

‘हामीले पहिल्यैदेखि क्यू ४५ प्रावधानको विरोध गर्दै आएका थियौं,’ इपान अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईले भने, ‘नयाँ निर्देशिकामा पनि यही प्रावधान राखिएपछि विरोध गरेका हौं ।’

विद्युत् आयोजना क्यू ४५ मा डिजाइन गर्दा नदीको पानीको अधिकतम उपयोग नहुने र सरकारले प्राप्त गर्ने रोयल्टीमा असर पर्ने अध्यक्ष गुरागाईको दाबी छ । ‘क्यू ४५ मा आयोजना डिजाइन गर्दा लागत पनि बढ्छ र आयोजनाको जडित क्षमता पनि घट्छ,’ उनले भने, ‘आयोजनाको जडित क्षमता घट्टा नदीको पानी उपयोग हुन्न र सरकारलाई प्राप्त हुने राजस्व पनि गुम्छ ।’

क्यू ४५ मा विद्युत् आयोजना डिजाइन गर्दा लागत बढ्ने भएकाले उत्पादकका लागि अधिकांश विद्युत् आयोजना फलदायी नहुने ऊर्जा उत्पादकहरूको दाबी छ ।

निर्देशिकामा राखिएको प्रावधानअनुसार आयोजना बनाउँदा वर्षाको समयमा नदीमा बग्ने पानी खेर जाने इपान उपाध्यक्ष कुमार पाण्डेले दाबी गरे । ‘यो प्रावधानका कारण वर्षामा नदीको सबै पानी सदुपयोग हुँदैन,’ उनको तर्क छ, ‘यसले विद्युत्मा भारतीय परनिर्भरता झन् बढाउँछन् ।’

सरकारले वर्षामा बढी उत्पादन भएको विद्युत् भारत पठाउने र हिउँदमा आफूलाई आवश्यक पर्दा ल्याउने गरी ‘इनर्जी बैंकिङ’ अवधारणा बढाए पनि वर्षामा धेरै विद्युत् उत्पादन हुन नदिन यो प्रावधान राखिएको उनको धारणा छ ।

‘दूरगामी असर पर्ने प्रावधान छलफलबिना निर्देशिकामा राखिएको छ,’ उनले भने, ‘वर्षामा पानीको पूरा सदुपयोग गर्न सकिएन भने कसरी विद्युत् बिक्री गर्छौं?’

४ सय ५६ मेगावाटको माथिल्लो तामाकोसी आयोजना क्यू ३२ मा डिजाइन गरिएकाले यसले सरकारलाई २ खर्ब बढी आम्दानी दिने उनको दाबी छ । ‘यो आयोजना क्यू ४५ मा डिजाइन गरेको यसको लागत र सरकारलाई प्राप्त हुने राजस्व गुम्ने थियो,’ उनले भने, ‘प्रसारण लाइन बनाउन, विद्युत् आयोजना समयमै सकाउन सहजीकरण गर्नुको साटो मन्त्रालयले अनुमतिपत्रसम्बन्धी नीति बनाउन समय खर्चियो ।’

इपान अध्यक्ष गुरागाईंले श्रीलंकामा विद्युत् आयोजना क्यू २० र भारतमा क्यू २५ मा डिजाइन हुने दाबी गर्दै नेपालमा पनि आयोजनाको डिजाइनमा ऊर्जा प्रवर्द्धकलाई छुट दिनुपर्ने तर्क गरे । सरकारले जारी गरेको नयाँ निर्देशिकामा विद्युत् आयोजनाको जडित क्षमता क्यू ४५ को आधारमा निर्धारण हुने व्यवस्थासहित स्रोतको उपयोग, बजारको उपलब्धता, लगानीको प्रतिफललाई आधार मानी उत्तम लाभ लागतको आधारमा पनि आयोजनाको जडित क्षमता निर्धारण गर्न सकिने व्यवस्था छ ।

ऊर्जा उत्पादकहरू भने अघिल्ला निर्देशिकामा पनि यस्ता प्रावधान राखिने गरेको बताउँदै क्यू ४५ का आधारमा मात्रै आफ्नो डिजाइन स्वीकृत हुने दाबी गर्छन् । ‘उत्तम लाभ लागतको आधारमा आयोजनाको जडित क्षमता निर्धारण गर्ने प्रावधान भए पनि सरकारले क्यू ४५ आधारमा डिजाइन नभएको आयोजना स्वीकृति दिँदैन,’ इपान अध्यक्ष गुरागाईं भन्छन्, ‘क्यू ४५ लाई देखाएर विद्युत् प्राधिकरणले विद्युत् किन्दैन ।’

के हो क्यू फोर्टी फाइभ ?

कुनै नदीमा प्रवाह भएको पानीको मापन गर्दा प्राप्त भएको तथ्यांकका आधारमा कुनै निश्चित अवधिको ४५ प्रतिशत समयमा न्यूनतम रूपमा निरन्तर उपलब्ध हुने पानीको परिमाण पत्ता लगाउने प्रक्रियालाई हाइड्रोलोजिकल टाइम सिरीज डाटाको प्रोब्यालिलिटी अफ एक्सिडेन्स भनिन्छ । यो विधिमाफत जलविद्युत् आयोजनाको जडित क्षमता निर्धारण गर्ने गरिन्छ ।

मानौं कुनै नदीमा वर्षको ४५ प्रतिशत समयमा कम्तीमा १ सय क्युविक मिटर प्रतिसेकेन्डका दरले पानीको बहाव छ । क्यू फोर्टी फाइभअनुसार सो आयोजनाको जडित क्षमता निर्धारण गर्दा ४५ प्रतिशत समयमा कम्तीमा उपलब्ध हुने पानीको आधारमा तय गरिन्छ ।

जडित क्षमता निर्धारणमा अन्य धेरै प्राविधिक पक्षले पनि प्रभाव पार्छ । आयोजना क्यू फोर्टी फाइभमा तयार पार्दा आयोजनाले वर्ष कम्तीमा १ सय ६२ दिन (एक वर्षको ४५ प्रतिशत समय) आफ्नो जडित क्षमताअनुसार विद्युत् उत्पादन गर्नुपर्ने हुन्छ । कुनै आयोजना क्यू फोर्टीमा तयार पार्दा करिब १ सय ४६ दिन (एक वर्षको ४० दिन) आफ्नो जडित क्षमताअनुसार विद्युत् उत्पादन गरे पुग्छ ।

ऊर्जा मन्त्रालयका प्रवक्ता दिनेश घिमिरेले निजी क्षेत्रले वर्षाको समयमा मात्रै विद्युत् उत्पादन गर्दा हिउँदको समयमा विद्युत्को अभाव हुने भएकाले हिउँदमा पनि विद्युत् उत्पादन होस् भन्नका लागि क्यू फोर्टी फाइभको प्रावधान राखिएको बताउँछन् ।

‘कुनै विद्युत् आयोजनाले एक वर्षमा उत्पादन गर्ने कुल ऊर्जाको ३० प्रतिशत हिउँदमा उत्पादन गरून् भन्नका लागि यस्तो प्रावधान राखिएको हो,’ उनले भने, ‘हिउँदमा विद्युत् उत्पादन गर्दा प्रवर्द्धकलाई पनि फाइदा हुन्छ । उनीहरूले हिउँदमा प्रतियुनिट रकम बढी पाउँछन् ।’

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले विद्युत् आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत् वर्षायाममा प्रतियुनिट ४ रुपैयाँ ८० पैसा तिरेर खरिद गर्छ भने हिउँदमा प्रतियुनिट ८ रुपैयाँ ४० पैसा तिर्छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०७/२८

जलविद्युत् क्षमता घटाउने सरकारी नीति विवादमा

सरकारले नेपालको अधिकतम जलविद्युत् उत्पादन क्षमतालाई कमजोर गर्नेगरी नीति ल्याएको जलविद्युत् प्रवर्द्धक र ज्ञाताहरूले आरोप लगाएका छन् । नेपालमा उपलब्ध पानीलाई अधिकतम उपयोग गर्दा २ लाख मेगावाटसम्म उत्पादन गर्नसकिने भए पनि सरकारले ल्याएको नीतिले ५० हजार मेगावाटभन्दा कम मात्र उत्पादन हुने भन्दै उनीहरूले यसलाई सरकारको मूर्खतापूर्ण नीतिको संज्ञा दिएका छन् । सरकारी अधिकारीहरूले भने हिउँदको विद्युत् उत्पादन २० प्रतिशतभन्दा कम रहेकोले सो सिजनको अभावलाई सन्तुलित बनाउनका लागि 'क्यू-४५' लाई डिजाइनको आधार बनाएको र हिउँदमा ३० प्रतिशत उत्पादन गर्न सकेमा क्यू ४५ भन्दा तलको डिजाइनलाई पनि स्वीकृति दिन सकिने भएकोले सरकारले क्षमतालाई घटाउने गरी नीति नल्याएको दाबी गरेका छन् । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले संशोधन गरेको विद्युत् आयोजनाको अनुमतिपत्रसम्बन्धी निर्देशिका २०७५ मा क्यू ४५ लाई डिजाइनको आधार बनाइएको छ । यसअघि क्यू ४० कार्यान्वयनमा थियो । निर्देशिकामा "हाइड्रोलोजिकल टाइम सिरिज डाटाको प्रोब्याबिलिटी अफ एक्सिडेन्स क्यू ४५" भन्नाले कुनै नदीमा प्रवाह भएको पानीको मापन गर्दा प्राप्त भएको तथ्यांकका आधारमा टाइम सिरिज विश्लेषण अवधिको पैतालीस प्रतिशत समयमा न्यूनतम रूपमा निरन्तर उपलब्ध हुने पानीको परिमाण पत्ता लगाउने प्रक्रिया सम्झनुपर्ने उल्लेख छ ।

स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था नेपाल (इप्पान)ले सार्वजनिक रूपमै सरकारको नीति गलत भएको उल्लेख गरेको छ । "सरकारको योजना भारत र वंगलादेश विद्युत् बेच्ने छ, तर जलविद्युत् लाइसेन्ससम्बन्धी नीति आयोजनाको क्षमता मार्नेखालको छ," इप्पान अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईले भने, "निजी क्षेत्रले आफ्नो लाभ र घाटा हेरेर आयोजना बनाउँछ, क्यू कतिमा बनाउने भन्ने अधिकार लाइसेन्स लिने विकासकर्तालाई दिनुपर्छ, यसमा सरकार खुल्ला हुनुपर्छ, सरकारले यस्तो संकुचित नीति ल्याउन हुँदैन ।" नेपालमा ३ सय २५ अर्ब क्यूबिक मिटर पानी रहेकोले त्यसलाई अधिकतम उपयोग गर्ने गरी नीति ल्याउनुपर्नेमा उल्टो नीति ल्याएको भन्दै उनले यसले नेपाल विद्युत् भारतीय परनिर्भरता अझ बढाउने उनले दाबी गरे । जलविद्युत्मा वन, वातावरण, विष्फोटक पदार्थ, विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) लगायतमा समस्या भए पनि त्यतातिर ध्यान नदिइ जलविद्युत् क्षमतालाई घटाउने गरी नीति ल्याउनु पूर्णतः गलत भएको उनको तर्क छ । क्यू ४० मा डिजाइन गर्दा माथिल्लो तामाकोसीको क्षमता ३४५ मेगावाट मात्र रहेकोमा त्यसलाई घटाएर क्यू ३२ मा झार्दा ४५६ मेगावाट पुगेको र यसको कारणले वर्षको डेढ अर्ब रुपैयाँभन्दा बढी फाइदा हुने बताउँदै निजी प्रवर्द्धकहरूले अनुमतिपत्रको नीति नै विद्युत् उत्पादनलाई अवरोध गर्नेगरी ल्याएको बताएका छन् ।

"नीतिले नेपालको जलविद्युत् उत्पादनमा दीर्घकालीन असर पु-याउँछ, निजी प्रवर्द्धकहरूसँग कुनै सरसल्लाह नगरी र राज्यलाई घाटा हुने गरी ल्याइएको छ," इप्पान उपाध्यक्ष कुमार पाण्डेले भने, "क्यू कतिमा बनाउने भनेर सरकार खुला हुनुपर्नेमा उल्टो साँघुरो बनाइयो ।" भारत, चीन, क्यानडा, भुटान लगायतका देशमा क्यू २५ भन्दा मुनिमा विद्युत् उत्पादन डिजाइन गर्ने गरेको भएपनि नेपालमा क्यू-४५ पु-याउनु सरकारको मूर्खता भएको नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघका कोषाध्यक्ष एवं जलविद्युत् विज्ञ ज्ञानेन्द्रलाल प्रधानले बताए । "क्यू ४५ मा नेपालको जलविद्युत् उत्पादन गर्ने हो भने ३५ हजार मेगावाट पनि उत्पादन हुँदैन, धेरै देशमा क्यू २० भन्दा कममा उत्पादन हुन थालिसकेको छ," उनले भने, "संसारमा कहिले नभएको नीति नेपालमा ल्याइयो, यो सरकारको मूर्खतापूर्ण नीति हो ।" ऊर्जा मन्त्रालयले भने क्यू ४५ को नीति एक वर्षअघि नै पीपीएको निर्देशिकामा ल्याएको उल्लेख गर्दै हाल

अनुमतिपत्रको निर्देशिकामा ल्याएको व्यवस्थाले हिउँदको विद्युत् अभावको व्यवस्थापनलाई सन्तुलित बनाउने दाबी गरेको छ । “क्यू-४० मा डिजाइन गरेका निजी क्षेत्रका आयोजनाहरूको हिउँदको विद्युत् उत्पादनको अवस्था अधिकांशको १५ प्रतिशतको हाराहारीमा मात्र छ,” मन्त्रालयका सह-सचिव एवं प्रवक्ता दिनेश घिमिरेले भने, “हिउँदमा ३० प्रतिशत उत्पादन गर्नुपर्ने पीपीए गाइडलाइनकै आधारमा यस्तो व्यवस्था गरिएको हो, यसले हिउँदमा विद्युत् अभावको अवस्थालाई सन्तुलन गर्छ ।” त्रिशूलीलगायतका केही नदीबाहेकको वाटर डिचार्ज हेर्दा क्यू ४० मा हिउँदमा ३० प्रतिशत उत्पादन हुन सक्ने क्षमता नभएको उल्लेख गर्दै उनले हिउँदमा ३० प्रतिशत उत्पादन गर्ने ग्यारेण्टी भए क्यू ४५ भन्दा तलको डिजाइनको आधारमा सरकारले लाइसेन्स दिन सक्ने बताए ।

“अहिले हिउँद र वर्षालाई ६-६ महिना बनाइएको छ, हिउँदमा कम्तीमा ३० प्रतिशत उत्पादन हुने व्यवस्था गरिएको छ, यो नीतिले जलविद्युत् उत्पादन क्षमता घट्छ भन्नु गलत हो, उनले भने, “क्यू ४५ मा बनाउँदा केही घटेको देखिएपनि यसले हिउँदमा ठूलो भरथेग गर्छ, यसले पिकिड रन अफ द दिभर आयोजना निर्माणका लागि थप सहज बनाउँछ भने विकासकर्ताको आकर्षण बढ्छ ।” उनले नेपालको विद्युत् प्रणालीको आवश्यकतालाई परिपूर्ति गर्नका लागि क्यू ४५ कायम गरेकोले यसबाट निजी क्षेत्र आतिनुपर्ने अवस्था नरहेको बताए ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०७/२९

माथिल्लो अरुणको पहुँच मार्ग निर्माण गर्न ठेक्का आह्वान

नेपाल विद्युत प्राधिकरणले संखुवासभामा पहिचान भएको माथिल्लो अरुण जलविद्युत आयोजनाको पहुँच मार्ग निर्माण गर्न ठेक्का आह्वान गरेको छ । प्राधिकरणले २४ किलो मिटर लामो पहुँच मार्ग निर्माण गर्न ठेकेदार छनोटका लागि प्रतिस्पर्धा आह्वान गरेको हो । आयोजना स्थलसम्मको पहुँच मार्ग निर्माण गर्न इच्छुक योग्ने कम्पनीले आगामी २० पुस (४ जनवरी २०१९) सम्ममा आवेदन दिन सक्नेछन् । विराटनगर-किमाथाङ (कोसी राजमार्ग) सडक अन्तर्गत गोला र बरुण बजारबीचमा पर्ने छडग्रानबाट आयोजनाको बाँधस्थल (चेपुवा नजिक) सम्मको पहुँच मार्गमा २ किलोमिटर सुरुङ र २ वटा पक्की पुल निर्माण गर्नुपर्नेछ । चीनसँग नाका जोडिने कोसी राजमार्ग सरकारले निर्माण गरिरहेको छ । इच्छुक कम्पनीको प्रस्ताव मूल्याङ्कन गरी पूर्व योग्यतामा सफल भएका कम्पनीसँग चैतको पहिलो साताभित्रमा प्राविधिक तथा आर्थिक प्रस्तावका लागि ठेक्का आह्वान गरिने प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले बताए । ‘परामर्शदाता कम्पनीले पहुँच मार्गको डिजाइन तयार गरिरहेको छ,’ उनले भने, ‘पहुँच मार्गको अभावमा आयोजनाको मुख्य संरचनाको काम प्रभावित नहोस भनेर ठेक्का आह्वान गरेका हौं ।’ छनोट हुने ठेकेदारले निर्माण थालेको २४ महिनाभित्र पहुँच मार्ग तयार गर्नुपर्ने प्राधिकरणले जनाएको छ । यसबीचमा आयोजनाको विस्तृत इन्जिनियरिङ अध्ययन पूरा गर्ने, लगानीको जोहो गर्ने, ठेकेदार छनोट गर्ने लगायतको प्रक्रिया पनि पूरा गरिनेछ । कम लागतमा बढी ऊर्जा (हिउँदमा) प्राप्त हुने भएकाले आयोजनालाई उच्च प्राथमिकतामा राखेर निर्माण प्रक्रियालाई प्राथमिकतामा राखिएको प्राधिकरणको भनाइ छ । आयोजनाको पहुँच मार्ग सन् २०१९ को जुनबाट निर्माण सुरु गरी सन् २०२१ को जुनमा सम्पन्न गर्ने तालिका छ । सन् २०२१ को अप्रिलमा ठेकेदार छनोट गरी आयोजनाको संरचनाको निर्माण सुरु गरी सन् २०२६ को सेप्टेम्बरमा सम्पन्न गरिनेछ । प्राधिकरणले आयोजना निर्माण गर्न अपर अरुण जलविद्युत लिमिटेड कम्पनी स्थापना गरेको छ । कम्पनी मोडलमा निर्माण हुने आयोजनामा प्राधिकरणको ७८ प्रतिशत, आयोजना प्रभावित स्थानीयको १० प्रतिशत, सर्वसाधारणको १५ प्रतिशत, आयोजनामा कार्यरत कर्मचारीको ५ प्रतिशत र आपांगता भएकाहरुको २ प्रतिशत सेयर स्वामित्व रहनेछ । अर्धजलाशय आयोजनाको क्षमता विस्तार भई ८ सय ३० मेगावाट पुगेकाे छ । पछिल्लाे विस्तृत अध्ययनले आयोजनाको क्षमता बढेकाे हाे । २७ वर्ष अघि गरिएको सम्भाव्यता अध्ययन अनुसार आयोजनाको क्षमता ३ सय ३५ मेगावाट पहिचान भएको थियो । निर्माण थालेको ५ वर्षमा आयोजना पूरा हुनेछ । आयोजना पूरा भएपछि वार्षिक ५ हजार गिगावाट घन्टा विद्युत उत्पादन हुनेछ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०७/२९

सयौं वितरण लाइन र सबस्टेसन लथालिंग, प्राधिकरणकै बेवास्ता

नेपाल विद्युत प्राधिकरणले क्षेत्रीय कार्यालयमार्फत सयभन्दा बढी वितरण लाइन र सबस्टेसन निर्माण गरिरहेको छ । तर, यी संरचना दशकौं गुञ्जिँदासम्म पूरा भएका छैनन् । यसको पहिलो कारण हो, पर्याप्त बजेट नहुनु । बजेट अभावकै कारण ग्रामीण तथा दुर्गम क्षेत्रसम्म विद्युत पुर्याउन निर्माणाधीन वितरण लाइन तथा सबस्टेसनको काम लथालिंग छ । उता वनमा रुख कटानीको समस्या र ठेकेदारको लापरबाही त छँदैछ । कति योजना त १५-२० वर्षदेखि पूरा हुन सकेका छैनन् । प्राधिकरण पनि बजेट नभएको कारण देखाएर पन्छिने गरेको छ । बजेट अभावको समस्या समाधान गरी योजना पूरा गर्नेतर्फ न क्षेत्रीय कार्यालयको ध्यान जान्छ न त केन्द्रीय व्यवस्थापनले चासो दिएको देखिन्छ । यही कारण प्रदेश, जिल्ला र क्षेत्रबाट दिनहुँ दर्जनौं सांसद, सर्वसधारण र सेवाग्राही गुनासो लिएर प्राधिकरण धाउने गरेका छन् । यस्ता सेवाग्राहीलाई प्राधिकरणले थामथुम पारेर फर्काउँछ । तर, ठोस् काम गर्न भने सकेको छैन । बजेट अभाव भएका क्षेत्रका लागि माग गरेर काम गर्न प्राधिकरणमा अब्बल मानिएको नेतृत्वको समेत प्राथमिकता नपरेको देखिन्छ । प्राधिकरणका अनुसार अहिले प्राधिकरणका ८ क्षेत्रीय कार्यालय र योजना तथा प्राविधिक सेवा विभागअन्तर्गत सयभन्दा बढी वितरण लाइन र सबस्टेसनको काम भइरहेको छ । चालू आवसम्म जोडिँदै आएका यी योजना कहिलेसम्म पूरा हुन्छन् भन्ने यकिन समय तालिका प्राधिकरणसँग पनि छैन । चालू आर्थिक वर्ष (आव २०७५/७६) सम्म विराटनगर, जनकपुर, काठमाडौं, हेटौँडा, पोखरा, बुटवल, नेपालगन्ज र अत्तरिया क्षेत्रीय कार्यालयबाट क्रमशः ९, ११, ५-५, १०, ८, १९ तथा २१ योजना सञ्चालित छन् । यस्तै, विभागले १२ योजनाको काम गरिरहेको छ । सञ्चालित योजनामध्ये ९० प्रतिशत सबस्टेसन छन् । एउटा सबस्टेसन निर्माण गर्न १०-१२ करोड रुपैयाँ लाग्ने वितरण तथा ग्राहक सेवा निर्देशनालयका उपकार्यकारी निर्देशक हरराज न्यौपानेले बताए । उनका अनुसार हरेक योजनामा बजेट अभाव छ । चालू आवमा प्राधिकरणले विराटनगर, जनकपुर, काठमाडौं, हेटौँडा, पोखरा, बुटवल, नेपालगन्ज र अत्तरिया क्षेत्रीय कार्यालयका योजनामा क्रमशः १० करोड ७८ लाख, ३६ करोड २५ लाख, २६ करोड ९० लाख, ७ करोड २२ लाख, १० करोड २५ लाख, १० करोड ३० लाख, १५ करोड ९८ लाख र २६ करोड ४५ लाख रुपैयाँ बजेट छुट्याएको छ । उता विभागबाट निर्माणाधीन १२ योजनामा ५७ करोड २५ लाख रुपैयाँ छुट्याइएको छ । 'सबै सञ्चालित योजनाका लागि यो ज्यादै न्यून बजेट हो,' न्यौपानेले ऊर्जा खबरसँग भने, 'जबसम्म पर्याप्त बजेट हुँदैन, काम गर्न सकिँदैन । वर्षौंसम्म योजना पूरा हुँदैनन् ।' विभागअन्तर्गतको ५७ करोड २५ लाख रुपैयाँमध्ये रसुवा-नुवाकोट विद्युतीकरणमा २५ करोड ५० लाख रुपैयाँ छ । 'यो जर्मन सहयोग संस्था (केएफडब्लू) को हो । बाँकी रकमले कसरी काम गर्न सकिँला,' उनले प्रश्न गरे । योजना अनुसार बजेट विनियोजन गर्ने हो भने करिब १० अर्ब रुपैयाँ आवश्यक पर्छ । तर, प्राधिकरणले जम्मा २ अर्ब १ करोड ३८ लाख रुपैयाँमात्र बजेट दिएको छ । योजना धेरै तर बजेट कम भएकाले जे जस्तो अवस्था छ, यसैबाट काम चलाइएको न्यौपानेले बताए । यही कारण समयमा योजना पूरा नहुने र जनप्रतिनिधि तथा सेवाग्राहीको गुनासो आउने गरेको उनले स्वीकारे । उल्लेखित योजना बाहेक विद्युतीकरण गर्न निर्देशनालयलाई जम्मा ५ अर्ब रुपैयाँ बजेट दिइएको छ । यसमध्ये १ अर्ब सामुदायिक विद्युतीकरण, १ अर्ब अधुरो ग्रामीण विद्युतीकरण, २ अर्ब ८० करोड अन्य ग्रामीण विद्युतीकरण र २० करोड सिँचाइ विद्युतीकरणमा छुट्याइएको छ । ठेकेदारै काम गर्दैनन् सल्यानको शीतलपाटी र रोल्पाको होलेरी सबस्टेसनको काम ठेकेदारबाटै दियो भइरहेको न्यौपानेले बताए । कामको जिम्मा लिएको ठेकेदार हरि-हरि जेभीलाई सम्झौता अनुसार क्षतिपूर्ति तिराइएको छ । तर, ऊ अहिले मध्यस्त अदालत (आर्बिटेसन) धाइरहेको छ ।

वनले च्याँखे थाप्छ मातातीर्थ-माल्टा ३३ केभी प्रसारण लाइन एक दशकदेखि पूरा भएको छैन । यो लाइन निर्माण नहुँदा टुंगुन-ठोस्ने खानी खोलाको ६.४ मेगावाट विद्युत प्रणालीमा जोडिन सकेको छैन । उक्त लाइनमा वनले दुःख दिइरहेको प्राधिकरणले जनाएको छ । रुख कटानीको फाइल वनमा लगे पनि अघि बढेको छैन । रुख कटान नभएकै कारण ठेकेदार आरके इन्टरनेशनलले काम नगरेको बताइएको छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०७/२९

१८ लाख घरधुरी अझै अँध्यारोमा

भीम गौतम

नेपालमा अझै १८ लाख घरधुरी अझै विद्युत्को पहुँचबाहिर छन् । विद्युत्को पहुँच पुगेको क्षेत्रमा लोडसेडिङ अन्त्य भएर सरकार र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको प्रशंसा भइरहेको बेला अझै ठूलो संख्यामा घरधुरी विद्युत्को पहुँच बाहिर रहेका हुन् । नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका अनुसार हालसम्म प्राधिकरण र सामुदायिक विद्युत्तीकरणमार्फत ५९ लाख घरधुरीमध्ये ४१ लाख घरधुरीमा विद्युत्को केन्द्रीय प्रसारण लाइन पुगेको छ, जुन करिब ७७ प्रतिशत हो । “अहिले हामीले विद्युत् पुगेको क्षेत्रमा लोडसेडिङ अन्त्य गरेर सफलता पाइरहेका छौं, तर अझै १८ लाख घरधुरीमा बिजुलीको पहुँच पुगेको छैन, उनीहरूलाई २४ घण्टै लोडसेडिङसह छ,” प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले भने, “उनीहरू सबैको पहुँचमा २ वर्षभित्र बिजुली पु-याइसक्ने लक्ष्य राखिएको छ ।” सरकारले पाँच वर्षभित्र सबैलाई बिजुली पु-याउने लक्ष्य लिएपनि प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक घिसिङले दुई वर्षभित्रै शतप्रतिशतमा पु-याउने घोषणा गरेका हुन् । राष्ट्रिय योजना आयोग र प्राधिकरणको सहायक एनईए इन्जिनियरिङ कम्पनीले गरेको अध्ययनले ७ सय ७३ स्थानीय निकायमध्ये अझै १ सय ६८ स्थानीय निकायमा विद्युत्को पहुँच पूर्ण रूपमा पुगेको छैन भने २ सय ३० स्थानमा मात्र पूर्ण रूपमा पुगेको छ । बाँकीमा आशिक मात्र विद्युत् पुगेको छ । शतप्रतिशत बिजुली पु-याउनका लागि १ खर्ब रुपैयाँ थप बजेटको आवश्यक देखिएको छ । कम्पनीका प्रबन्ध निर्देशक हितेन्द्रदेव शाक्य ५३ अर्ब वितरणसहित ५३० सबस्टेसन, प्रसारण लाइनलगायतका लागि १ खर्ब आवश्यक परेको अध्ययनले देखाएको बताउँछन् । “सबै स्थानीय तहमा विद्युत् पहुँच पु-याउनका लागि १ खर्ब रुपैयाँ आवश्यक देखिएको छ,” उनी भन्छन् । सरकारले हाल विद्युत्तीकरणका लागि ५ अर्ब रुपैयाँ बजेट विनियोजन गरेको छ भने विभिन्न दातृ निकायहरूको थप १० अर्ब विनियोजन गरेका छन् । तर, विद्युत् प्राधिकरण ग्राहक तथा वितरण निर्देशानालयका उपकार्यकारी निर्देशक हरराज न्यौपाने गत वर्षको ५ अर्बसहित दातृ निकाय र चालू वर्षको बजेटसहित २० अर्ब रुपैयाँ प्रतिवर्ष विद्युत्तीकरणका लागि आवश्यक रहेको बताउँछन् । “पाँच वर्षभित्र १ खर्ब आवश्यक रहेकोमा अहिले प्रतिवर्ष ५ अर्ब रुपैयाँमात्र छ,” उनी भन्छन्, “अझ दुई-तीन वर्षभित्र शतप्रतिशतलाई बिजुली पु-याउनका लागि बजेटमा वृद्धि र काममा गति दिनुपर्छ, यो सम्भव पनि छ ।” सरकारले पाँच वर्षभित्र शतप्रतिशतलाई बिजुली पु-याउने लक्ष्य राखे पनि यसलाई पूरा गर्नका लागि हालसम्म ठोस कार्यक्रम भने ल्याइएको छैन । बजेटको अलावा यसका पूर्वतयारी, ट्रान्सफर्मर र मिटरको व्यवस्थापन, प्रसारण लाइन निर्माणलगायतको समस्या भने अझै छ । विद्युत् प्राधिकरणमा ठेक्का व्यवस्थापन र समयमै काम सम्पन्न गर्नका लागि अर्को चुनौती पनि छ । प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक घिसिङ भने ठोस योजनासहित दुई वर्षभित्र पूरा गर्ने गरी अघि बढेको दाबी गर्छन् ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०७/३०

२३ वर्षपछि जलविद्युत्मा लगानी गर्दै विश्व बैंक

भीम गौतम

२३ वर्षअघि राजनीतिक विवादको कारण अरुण तेस्रोबाट हात झिकेको विश्व बैंकले नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले निर्माण गर्न लागेको माथिल्लो अरुण आयोजनामा लगानी गर्ने भएको छ । विद्युत् प्राधिकरणले विश्व बैंकलाई लगानीका लागि प्रस्ताव गरेकोमा बल्ल सरकारी संस्थान प्राधिकरणले अघि बढाउन लागेको आयोजनामा लगानी गर्न लागेको हो । २०४३ सालदेखि निर्माण प्रक्रिया सुरु भए पनि २०५१ कात्तिकमा तत्कालीन एमाले महासचिव माधवकुमार नेपालले विवादित आयोजना भन्दै रद्द गर्न विश्व बैंकलाई पत्र लेखेपछि विकसित अन्त्योलका कारण बैंकले २०५२ असारमा अरुण तेस्रोबाट हात झिकेको थियो । अरुण तेस्रोबाट हात झिकनुलाई नेपालको जलविद्युत् विकासका लागि दुःखद घटनाको रूपमा लिइन्छ । त्यसपछि विश्व बैंकले ऊर्जा विकास कोष बनाएर लगानी गर्ने भनेपछि त्यो कोष निष्क्रिय रह्यो । विश्व बैंकले प्रसारण लाइन र निजी क्षेत्रले निर्माण गर्न लागेको ३७.६ मेगावाटको काबेली ए मा लगानी गरेपनि सरकारी निकायको आयोजनामा कुनै लगानी गरेको छैन । आयोजना निर्माणमा पनि विश्व बैंकले लगानी गर्ने इच्छा व्यक्त गरेको नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले जानकारी दिए । “विश्व बैंक पनि सर्वसाधारणलाई सेयर दिने गरी कम्पनी मोडलमा लगानी गर्न तयार देखिएको छ, बैंकले लगानी नगरेमा पनि पैसा जुटाउन कुनै समस्या छैन,” कार्यकारी निर्देशक घिसिङले भने, “कर्मचारी सञ्चय कोष जस्ता निकायमार्फत लगानी जोहो गर्न सकिन्छ ।” विश्व बैंक स्रोतले भने आफूहरू माथिल्लो अरुणमा लगानी गर्नका लागि इच्छुक रहेको र यसको टुंगो एक महिनाभित्र लाग्ने बताएको छ । आयोजनाको विस्तृत अध्ययनका लागि सहूलियतपूर्ण ऋण दिएको विश्व बैंकले आफ्नो मापदण्ड अनुसारको अध्ययन र प्रतिवेदन तयार गरिरहेको छ । यसले समेत लगानी गर्न इच्छुक रहेको देखिएको छ । माथिल्लो अरुणमा ऋण लगानीका लागि विज्ञसहितको बैंकका उपाध्यक्ष हार्टविग साफेरसहितको टोली नेपालमा छ । शुक्रबार ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुन र अर्थमन्त्री डा. युवराज खतिवडासहित विश्व बैंकका उपाध्यक्ष स्थलगत अध्ययनका लागि संखुवासभा जाँदैछ भने आइतबार विज्ञहरूको समूह जान लागेको छ । उपाध्यक्षसहित विज्ञ टोली फर्केपछि आयोजनामा लगानीबारे विश्व बैंकले निर्णय गर्ने विश्व बैंकका एक प्रतिनिधिले बताए । “इच्छुक भएकोले उपाध्यक्षसहितको टोली आएको हो, यसबारे एक महिनाभित्र लगानी गर्ने, नगर्ने टुंगो लागिसक्छ,” उनले भने । प्राधिकरणका अनुसार पहिला ३३५ मेगावाट क्षमता रहेको पछिल्लो अध्ययनले क्षमता बढाएर ७ सय मेगावाटभन्दा बढाउन सकिने देखिएपनि यसबारे निर्णय भने भइसकेको छैन । कुन क्षमतामा बनाउने भनेर टुंगो लागेपछि मात्र विश्व बैंकले लगानी गर्ने रकमको टुंगो लाग्ने प्राधिकरणका एक प्रतिनिधिले बताएका छन् । आयोजना निर्माण गर्न अपर अरुण जलविद्युत् लिमिटेड नामक कम्पनी स्थापना गरिसकेको प्राधिकरणले आयोजनाको अनुमतिपत्र भने पाउन बाँकी छ । कम्पनीले ०७३ को चैतमा लाइसेन्सका लागि विद्युत् विकास विभागमा आवेदन दिइसकेको र यसबारे मन्त्रिपरिषद्बाट निर्णय भइसकेकाले आयोजनाको लाइसेन्स पनि अव प्राप्त हुने कार्यकारी निर्देशक घिसिङ बताउँछन् । सरकारले सर्वसाधारणलाई समेत सेयर दिने गरी प्राधिकरणमार्फत आयोजना कम्पनी मोडलमा निर्माण गर्ने योजना छ । विस्तृत अध्ययन भइरहेको आयोजनाको लागि प्राधिकरणले २४ किलोमिटर पहुँचमार्ग निर्माणका लागि ठेकेदार कम्पनी छनोट गर्न पूर्वयोग्यताको सूचना आहवान भने गरिसकेको छ । प्राधिकरणका अनुसार, विराटनगर–किमाथाङ (कोसी राजमार्ग) सडकअन्तर्गत गोला र बरुण बजारबीचमा पर्ने छडग्रानबाट आयोजनाको बाँधस्थल

(चेपुवा नजिक)सम्मको पहुँच सडकमा २ किलोमिटर सुरुङ र २ वटा पक्की पुल बनाउनु पर्ने छ । सरकारले चीनसँगको नाका जोड्ने कोसी राजमार्गको निर्माण गरिरहेको छ । प्राधिकरणले पहुँच सडक सन् २०१९को जुनबाट निर्माण सुरु गर्ने र सन् २०२१को जुनमा सक्ने योजना बनाएको छ । माथिल्लो अरुणको सन् २०२१को अप्रिलमा ठेकेदार कम्पनी छनोट गरी निर्माण सुरु गर्ने र सन् २०२६ को सेप्टेम्बरमा आयोजना सक्ने लक्ष्य राखिएको छ । ऊर्जामन्त्री पुनले जनताको लगानी रहने गरी आकर्षक आयोजना अगाडि बढाउने घोषणा गरे जनतालाई सेयर दिने गरी माथिल्लो अरुण अगाडि बढाउन लागिएको प्राधिकरणले जनाएको छ । सन् १९८५मा गरिएको कोसी बेसिन मास्टर प्लानबाट माथिल्लो अरुण अर्धजलाशययुक्त आयोजनाको रूपमा पहिचान भएको थियो । प्राधिकरणले सन् १९९१मा आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन गरेको थियो भने सन् २०११मा यसको पुनरावलोकन गरेको थियो । अध्ययनबाट आयोजनाको क्षमता ३३५ मेगावाट र २ अर्ब ६५ करोड युनिट वार्षिक ऊर्जा प्राप्त हुने देखिएको थियो । अहिले आयोजनाको क्षमता ७ सय मेगावाट माथि रहने र लागत ९० करोड अमेरिकी डलरको हाराहारीमा रहने अनुमान गरिएको छ । आयोजना निर्माण स्थलमा नदीको वार्षिक बहाव दर उच्च रहेकोले ऊर्जा बढी प्राप्त हुने र उच्च हिमाली क्षेत्रमा रहेका कारण खेतीयोग्य जमिन, मानव वस्ती कम भएकाले वातावरणीय प्रभाव कम पर्ने छ । माथिल्लो अरुणकै अंग रहने गरी ३० मेगावाटको इखुवा जलविद्युत् आयोजना पनि अगाडि बढाउन लागिएको प्राधिकरणले जनाएको छ ।

श्रोत: नागरीक, २०१५/०९/३०

माथिल्लो अरुणलाई ठेकेदार छनोट गरिँदै

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले संखुवासभास्थित माथिल्लो अरुण जलविद्युत आयोजनाको २४ किलोमिटर पहुँच मार्ग निर्माणका लागि ठेकेदार कम्पनी छनोट गर्न बुधबार पूर्वयोग्यताको सूचना आह्वान गरेको छ । इच्छुक कम्पनीले आगामी २० पुसभित्र (४ जनवरी २०१९) आवेदन दिन सक्ने आयोजनाले जनाएको छ।

विराटनगर-किमाथांका (कोसी राजमार्ग) सडक अन्तर्गत गोला र बरुण बजारबीचमा पर्ने छङ्गानबाट आयोजनाको बाँधस्थल (चेपुवा नजिक) सम्मको पहुँच सडकमा दुई किलोमिटर सुरुङ र दुईवटा पक्की पुल बनाउनु पर्नेछ । सरकारले चीनसँगको नाका जोड्ने कोसी राजमार्गको निर्माण गरिरहेको छ।

इच्छुक कम्पनीको प्रस्ताव मूल्यांकन गरी पूर्वयोग्यतामा सफल भएका कम्पनीसँग चैतको पहिलो साताभित्र प्राविधिक तथा आर्थिक प्रस्तावका लागि टेन्डर आह्वान गर्ने कार्यतालिका साथ काम भइरहेको प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले बताए।

‘परामर्शदाता कम्पनीले पहुँच सडकको डिजाइन गरिरहेको छ, सडक अभावका कारण आयोजनाको मुख्य संरचनाको निर्माण प्रभावित हुन नदिन सडक निर्माणका लागि टेन्डर आह्वान गरिएको हो,’ घिसिङले भने, ‘पहुँच सडक निर्माण सुरु भएको २४ महिनाभित्र काम सक्ने र त्यसबीचमा आयोजनाको विस्तृत इन्जिनियरिङ सक्ने, लगानी जुटाउने, ठेकेदार छनोट गर्ने लगायत काम समानान्तर रूपमा अगाडि बढाइने छ।’

कम लागतमा बढी ऊर्जा (हिउँदमा) प्राप्त हुने भएकाले आयोजनालाई उच्च प्राथमिकतामा राखी निर्माण अगाडि बढाइएको उनले बताए।

प्राधिकरणले पहुँच सडक सन् २०१९को जुनबाट निर्माण सुरु गर्ने र सन् २०२१ को जुनमा सक्ने योजना बनाएको छ । माथिल्लो अरुणको सन् २०२१ को अप्रिलमा ठेकेदार कम्पनी छनोट गरी निर्माण सुरु गर्ने र सन् २०२६ को सेप्टेम्बरमा सक्ने लक्ष्य राखिएको छ।

सरकारले सर्वसाधारणलाई समेत सेयर दिने गरी आयोजना कम्पनी मोडलमा निर्माण गर्ने निर्णय गरिसकेको छ । सरकारले प्राधिकरणको सहायक कम्पनीमार्फत आयोजना निर्माण गर्ने निर्णय गरेको हो । प्राधिकरणले आयोजना निर्माण गर्न अपर अरुण जलविद्युत लिमिटेड नामक कम्पनी स्थापना गरिसकेको छ।

सरकारले फागुन ०६९ मा आफ्नो स्वामित्वमा रहने गरी प्राधिकरणमार्फत आयोजना निर्माण गर्ने निर्णय गरेको थियो । यही निर्णयका कारण कम्पनीले आयोजनाको सर्भे लाइसेन्स पाउन सकिरहेको थिएन । कम्पनीले ०७३ को चैतमा लाइसेन्सका लागि विद्युत् विकास विभागमा आवेदन दिइसकेको छ । मन्त्रपरिषद्बाट निर्णय भइसकेकोले आयोजनाको लाइसेन्स पनि अब प्राप्त हुने घिसिङले बताए।

दातृ निकाय विश्व बैंकको सहूलियत ऋणमा आयोजनाको अहिले विस्तृत अध्ययन भइरहेको छ । यो काम सन् २०२० को फेब्रुअरीमा सक्ने लक्ष्य राखिएको छ।

आयोजना निर्माणमा पनि विश्व बैंकले लगानी गर्ने इच्छा व्यक्त गरेको छ । ‘विश्व बैंक पनि सर्वसाधारणलाई सेयर दिने गरी कम्पनी मोडलमा लगानी गर्न तयार देखिएको छ, बैंकले लगानी नगरेमा पनि पैसा जुटाउन कुनै समस्या छैन,’ कार्यकारी निर्देशक घिसिङले भने, ‘कर्मचारी सञ्चय कोष जस्ता निकायमार्फत लगानी जोहो गर्न सकिन्छ।’

विश्व बैंक अरुण तेस्रोबाट पछि हटेपछि सरकारीस्तरबाट अगाडि बढाइएको जलविद्युत् आयोजनामा लगानी गरेको छैन । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुन, अर्थमन्त्री युवराज खतिवडा, विश्व बैंकका उपाध्यक्ष हार्टविग साफेरलगायतको टोली शुक्रबार आयोजनाको स्थलगत अध्ययन गर्न जाँदैछ।

मन्त्री पुनले जनताको लगानी रहने गरी आकर्षक आयोजना अगाडि बढाउने घोषणा गरेका छन् । यही घोषणा कार्यान्वयन गर्न जनतालाई सेयर दिने गरी माथिल्लो अरुण अगाडि बढाउन लागिएको हो । सन् १९८५ मा गरिएको कोसी बेसिन मास्टर प्लानबाट माथिल्लो अरुण अर्धजलाशययुक्त आयोजनाको रूपमा पहिचान भएको थियो । प्राधिकरणले सन् १९९१ मा आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन गरेको थियो भने सन् २०११ मा यसको पुनरावलोकन गरेको थियो । अध्ययनबाट आयोजनाको क्षमता ३३५ मेगावाट र दुई अर्ब ६५ करोड युनिट वार्षिक ऊर्जा प्राप्त हुने देखिएको थियो । अहिले आयोजनाको क्षमता सात सय मेगावाटभन्दा माथि रहने र लागत ९० करोड अमेरिकी डलरको हाराहारी रहने अनुमान गरिएको छ । आयोजना निर्माणस्थलमा नदीको वार्षिक बहाव दर उच्च रहेकोले ऊर्जा बढी प्राप्त हुने र उच्च हिमाली क्षेत्रमा रहेका कारण खेतीयोग्य जमिन, मानव बस्ती कम भएकाले वातावरणीय प्रभाव कम पर्नेछ । प्राधिकरणले माथिल्लो अरुणकै अंग रहने गरी ३० मेगावाटको इखुवा जलविद्युत् आयोजना पनि अगाडि बढाएको छ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०७/३०

विद्युत नियमन आयोग पदाधिकारीका लागि आवेदन माग

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले विद्युत नियमन आयोग गठन प्रक्रियासँगै यसका पदाधिकारीका लागि प्रस्ताव आह्वान गरेको छ । पदाधिकारी सिफरिस समितिले शुक्रबार सूचना निकाली इच्छुक व्यक्तिलाई प्रस्ताव माग गरेको हो । मन्त्रालयले सचिव सञ्जय शर्माको संयोजकत्वमा ३ सदस्यीय समिति गठन गरेको थियो । समितिमा कानुन महाशाखाका सहसचिव तोयनाथ अधिकारी सदस्य सचिव र विद्युत विज्ञ मेघबहादुर विश्वकर्मा छन् । विद्युत नियमन आयोग ऐन, २०७४ को दफा ५ अनुसार आयोगको अध्यक्ष एक र सदस्यमा महिला सहित चार पदका लागि प्रस्ताव मागिएको छ । तोकिएको योग्यता तथा अनुभव प्राप्त व्यक्तिले सूचना प्रकाशन भएको २१ दिनभित्र आवेदन दिनुपर्ने मन्त्रालयले जनाएको छ । ऐनको दफा ७ उपदफा (२) अनुसार समिति गठन भएको १५ दिनभित्र इच्छुक उमेदवारलाई आवेदनसहितको व्यक्तित्वगत विवरण पेस गर्न सूचना प्रकाशन गर्नुपर्ने उल्लेख छ । सोही आधारमा सूचना निकालिएको छ । यस्तै, उमेदवारबाट उपयुक्त ठहरिएका व्यक्तिको नाम आवेदन दिने समय समाप्त भएको २१ दिनभित्र सरकार समक्ष सिफरिस गर्नुपर्ने पनि उल्लेख छ । मन्त्रालयले पेस गरेको विद्युत निगमन आयोग नियमावली मन्त्रपरिषदले गत असार २४ गते पास गरेको थियो । योसँगै आयोग गठन प्रक्रिया खुला भएको थियो । प्रतिनिधिसभा संसदले २०७४ साउन २७ गते 'विद्युत नियमन आयोग ऐन' स्वीकृत गरेको थियो । ऐनको दफा १ को उपदफा (२) मा प्रमाणिकरण भएको ९१औँ दिनदेखि कार्यान्वयन हुने उल्लेख छ । राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले ऐन प्रमाणिकरण गरी संसदले पारित गरेको करिब झन्डै १४ महिनापछि आयोग पदाधिकारी चयन गर्न समिति बनेको थियो । ऐनको दफा ७ को उपदफा (१) ले आयोग अध्यक्ष तथा सदस्य चयनको जिम्मेवारी ऊर्जा सचिवको संयोजकत्वमा गठन हुने ३ सदस्यीय समितिलाई तोकेको छ । आयोगको अध्यक्ष हुन सरकारको सचिव वा अर्थशास्त्र, विज्ञान, राजनीतिशास्त्र, वाणिज्यशास्त्रमा स्नातकोत्तर गरी सम्बन्धित क्षेत्रमा २५ वर्षको अनुभव हासिल गरेको हुनुपर्नेछ । यस्तै, सदस्यका लागि उल्लेखित विषयमा स्नातकोत्तर गरी सम्बन्धित विषयमा १५ वर्ष अनुभव हासिल गरेको योग्यता तोकिएको छ । ऐनको दफा ६ को (ड) अनुसार आफू वा आफ्नो एकाघरको परिवारको सदस्य विद्युत उत्पादन, प्रसारण, वितरण वा व्यापारमा संलग्न कुनै कम्पनी वा त्यस्तो कम्पनीको सहायक कम्पनी, फर्म वा संस्थाको संस्थापक, व्यवस्थापकीय तह, सेयरधनी वा सञ्चालक, लेखापरीक्षक वा सल्लाहकारको हैसियतमा संलग्न रहेको वा त्यस्तो हैसियतबाट अलग भई कम्तिमा ३ वर्षको अवधि व्यथित नभए अध्यक्ष वा सदस्य हुन पाउँदैन ।

आवेदन माग गरिएकाे सूचना:

<http://gorkhapatraonline.com/epaper/view?paper=gorkhapatra&today=2018-11-16>

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०७/३०

९ महिनामा विद्युत उत्पादन गर्दै तल्लो खारेखोला, ६० प्रतिशत निर्माण सकियो

दोलखामा निर्माणाधीन ११ मेगावाटको तल्लो खारेखोला जलविद्युत आयोजनाले अबको ९ महिनामा विद्युत उत्पादन सुरु गर्ने भएको छ । ६० प्रतिशत निर्माण पूरा भएको आयोजनाले २०७६ साउनबाट विद्युत उत्पादन गर्न लागेको हो । आयोजनाको बाँध क्षेत्रको ८० प्रतिशत निर्माण पूरा भएको प्रवर्द्धक युनिभर्सल पावर कम्पनीका प्रबन्ध सञ्चालक विनय भण्डारीले बताए । उनका अनुसार बाँध क्षेत्रको बाँकी काम आगामी चैतभित्र सम्पन्न गरिनेछ । अहिले बाँध र पाइप लाइनलाई जोड्ने नहरको निर्माण भइरहेको छ । पाइप लाइन बिछ्याउने काम पनि ५० प्रतिशत बढी पूरा भएको छ । ३.२ किलोमिटर लामो पाइप लाइनमध्ये १.५ किलोमिटर बिछ्याइएको भण्डारीले बताए । आगामी २०७६ जेठभित्र पाइप लाइनको काम सम्पन्न गर्ने तालिका छ । यसैगरी, विद्युतगृहको कामले पनि तीव्रता पाएको छ । विद्युतगृहमा अहिले इलेक्ट्रोमेकानिकल उपकरण जडान भइरहेको छ । चैतभित्र उपकरण जडान सम्पन्न गरिने कम्पनीले जनाएको छ । आयोजना पूरा भएपछि उत्पादन हुने विद्युत ४ किलोमिटर दुरीमा नेपाल विद्युत प्राधिकरणको सिंगटी सबस्टेसनमा लगेर जोडिनेछ । सिंगटी सबस्टेसनसम्म आवश्यक प्रसारण लाइन कम्पनी आफैले निर्माण गर्नेछ । प्रसारण लाइन निर्माण गर्न ठेकेदार छनोट गरी परिचालन गरिएको छ । नेपाली ठेकेदार कम्पनी जोशी एन्ड मुड्दवरीले मंसीर महिनाबाट प्रसारण लाइनको फाउन्डेसनको काम सुरु गर्ने भएको छ । आयोजना पूरा गर्न २ अर्ब ४ करोड रुपैयाँ खर्च हुने अनुमान गरिएको छ । आयोजनामा बैंक अफ काठमाडौँको अगुवाईमा ७ बैंकले ऋण लगानी गरेका छन् ।

श्रोत: ऊर्जा खबर, २०१५/०९/३०

सरकारकाे दाबी- विद्युत आयोजनाकाे डिजाइन डिस्चार्ज घटाइएकाे छैन

सरकारले अनुमतिपत्र सम्बन्धि निर्देशिका २०७५ ले विद्युत आयोजनाको क्षमतामा अंकुश नलगाएको बताएको छ । विद्युत आयोजनाको आधार क्यू४५ बनाएको भन्दै निजी क्षेत्रले आपत्ति जनाएपछि ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले शुक्रबार विज्ञप्ती निकालेर नयाँ निर्देशिकामा विद्युत आयोजनाको अनुमतिपत्र सम्बन्धि निर्देशिका २०७३ (पहिलो संशोधन) मा भएको भन्दा भिन्न व्यवस्था नगरिएको स्पष्ट पारेको हो । जलविद्युत आयोजनाको डिजाइन डिस्चार्ज क्यू४५रहने व्यवस्था अघिल्लो निर्देशिका २०७३ मा नै रहेकाले अहिलेको निर्देशिकाले सोही व्यवस्थालाई निरन्तरता दिएको मन्त्रालयको भनाइ छ । ‘पारदर्शी रूपमा अध्ययन अनुमतिपत्र जारी गर्न हाइड्रोलोजिक टाइम सिरिज डाटा क्यू४५लाई प्रारम्भिक आधार मान्ने व्यवस्था पुरानो निर्देशिकामा प्रष्ट थियो,’ विज्ञप्तीमा भनिएको छ, ‘अनुमतिपत्र सम्बन्धि कुनै व्यवस्था फेरिएको छैन ।’ अध्ययन अनुमतिपत्र जारी भएका आयोजनाको हकमा स्रोतको अधिकतम उपयोग हुने गरी स्तरोन्नति गरिएमा बढेको क्षमता अनुसारको उत्पादन अनुमतिपत्र दिइने व्यवस्था रहेको मन्त्रालयले जनाएको छ । स्रोतको अधिकतम उपयोग, बजारको उपलब्धता र लगानीको उच्च प्रतिफल हेरेर क्षमता निर्धारण गर्न सकिने व्यवस्था हालको निर्देशिका २०७५ को दफा ५ ले सुरक्षित गरेको हुँदा निजी प्रवर्द्धक निराश हुनु पर्ने अवस्था नरहेको मन्त्रालयले दाबी गरेकाे छ । स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था इपानले गत मंगलबार पत्रकार सम्मेलन गरेर अहिलेको निर्देशिकाले डिस्चार्ज क्यू४५तोकेर जलविद्युत आयोजना विकास गर्दा स्रोतको अधिकतम उपयोग हुने आधारमा अंकुश लगाएको भन्दै फरक मत राखेकाे थियाे । मन्त्रालयले गत कात्तिक ७ गते जारी गरेकाे विद्युत आयोजनाको अनुमतिपत्रसम्बन्धि निर्देशिकामा जलविद्युत आयोजनाकाे डिजाइन क्यू४५ मा गर्नुपर्ने उल्लेख छ । नयाँ निर्देशिकाले निजी क्षेत्रलाई निरुत्साहित गरेकाे भन्दै इपानले आपत्ती जनाएकाे थियाे ।

प्रेस विज्ञप्ति

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालयले मिति २०७५।०।०७ मा जारी गरेको विद्युत आयोजनाका अनुमति पत्र सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५ को सन्दर्भलाई लिएर स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था IPPAN ले जारी गरेको प्रेस विज्ञप्तिप्रति यस मन्त्रालयको ध्यानाकर्षण भएको छ । जलविद्युत आयोजनाको जडान क्षमता निर्धारण सम्बन्धमा उक्त विज्ञप्तिमा उल्लेख गरिएजस्तो विद्युत आयोजनाको अनुमतिपत्र सम्बन्धी निर्देशिका, २०७३ (पहिलो संशोधन) मा भएको व्यवस्था भन्दा भिन्न व्यवस्था यो निर्देशिकामा गरिएको छैन । विद्युत नियमावली, २०५० ले आयोजनाको जडित क्षमताको आधारमा अनुमतिपत्र दस्तुरको व्यवस्था गरेको र सो अनुसार एकरूप र पारदर्शी तरिकाले सर्वेक्षण अनुमतिपत्र जारी गर्ने प्रयोजनका लागि हाइड्रोलोजिक टाइम सिरिज डाटाको Q_{९५} लाई प्रारम्भिक आधार मानिने व्यवस्था निर्देशिका, २०७३ मा नै गरिएको र सो व्यवस्थाका अतिरिक्त आयोजनाको अध्ययनका क्रममा पिपिए लगायतका आधारमा प्रवर्द्धकहरूको ठहर एवं निवेदन अनुरूप अनुमतिपत्रको संशोधन गरिने तथा सोही क्षमताको उत्पादन अनुमतिपत्र जारी गर्न सकिने व्यवस्था कायमै छ । साथै विद्युत उत्पादनको श्रोतको उपयोग, विद्युत बजारको उपलब्धता र लगानीको अधिकतम प्रतिफल समेतलाई आधार मानी आयोजनाको उत्तम लाभ लागत (प्रोजेक्ट अप्टिमाइजेसन) का आधारमा क्षमता निर्धारण गरिने व्यवस्था हालको निर्देशिका, २०७५ को दफा ५ ले गरेको हुँदा उक्त विज्ञप्तिमा भनिएजस्तो निजी क्षेत्रको प्रवर्द्धनमा बाधा पर्ने तथा जलश्रोतको उपयोगमा अन्यथा हुने नभई थप टेवा पुग्न जाने विश्वास यस मन्त्रालयले लिएको व्यहोरा अनुरोध गर्दछौं ।

प्रवक्ता

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय

श्रोत: नेपाल समाचारपत्र, २०७५/०७/३०

प्राधिकरणले माथिल्लो अरुण अघि बढायो, विश्व बैंकद्वारा लगानी गर्ने इच्छा व्यक्त

नेपाल विद्युत प्राधिकरणले संखुवासभास्थित माथिल्लो अरुण जलविद्युत् आयोजनालाई उच्च प्राथमिकतामा राखी निर्माण प्रक्रिया अगाडि बढाएको छ । प्राधिकरणले आयोजनाको २४ किलोमिटर पहुँच मार्ग निर्माणका लागि ठेकेदार कम्पनी छनोट गर्न बुधबार पर्वयोग्यताको सँचना आह्वान गरेको छ । इच्छुक कम्पनीले आगामी २० पुसभित्र (४ जनवरी २०१९) आवेदन दिन सक्ने आयोजनाले जनाएको छ ।

विराटनगर-किमाथाङ (कोसी राजमार्ग) सडक अन्तर्गत गोला र बरुण बजारबीचमा पर्ने छडग्रानबाट आयोजनाको बाँधस्थल (चेपुवा नजिक)सम्मको पहुँच सडकमा २ किलोमिटर सुरुङ र २ वटा पक्की पुल बनाउनुपर्ने छ । सरकारले चीनसँगको नाका जोड्ने कोसी राजमार्गको निर्माण गरिरहेको छ ।

इच्छुक कम्पनीको प्रस्ताव मँल्याइकन गरी पर्वयोग्यतामा सफल भएका कम्पनीसँग चैतको पहिलो साताभित्रमा प्राविधिक तथा आर्थिक प्रस्तावका लागि टेण्डर आह्वान गर्ने कार्यतालिका साथ काम भइरहेको प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले बताउनुभयो ।

‘परामर्शदाता कम्पनीले पहुँच सडकको डिजाइन गरिरहेको छ, सडक अभावका कारण आयोजनाको मुख्य संरचनाको निर्माण प्रभावित हुन नदिन सडक निर्माणका लागि टेण्डर आह्वान गरिएको हो।’ घिसिङले भन्नुभयो । ‘पहुँच सडक निर्माण शुरु भएको २४ महिनाभित्र काम सक्ने र त्यसबीचमा आयोजनाको विस्तृत इन्जिनियरिङ सक्ने, लगानी जुटाउने, ठेकेदार छनोट गर्ने लगायतका काम समानान्तर रूपमा अगाडि बढाइने छ ।’

कम लागतमा बढी ऊर्जा (हिउँदमा) प्राप्त हुने भएकाले आयोजनालाई उच्च प्राथमिकतामा राखी निर्माण अगाडि बढाइएको उहाँले बताउनुभयो ।

प्राधिकरणले पहुँच सडक सन् २०१९ को जुनबाट निर्माण शुरु गर्ने र सन् २०२१ को जुनमा सक्ने योजना बनाएको छ । माथिल्लो अरुणको सन् २०२१ को अप्रिलमा ठेकेदार कम्पनी छनोट गरी निर्माण शुरु गर्ने र सन् २०२६ को सेप्टेम्बरमा सक्ने लक्ष्य राखिएको छ ।

सरकारले सर्वसाधारणलाई समेत शेयर दिने गरी आयोजना कम्पनी मोडलमा निर्माण गर्ने निर्णय गरिसकेको छ । सरकारले प्राधिकरणको सहायक कम्पनीमार्फत आयोजना निर्माण गर्ने निर्णय गरेको हो । प्राधिकरणले आयोजना निर्माण गर्न अपर अरुण जलविद्युत् लिमिटेड नामक कम्पनी स्थापना गरिसकेको छ ।

सरकारले फागुन २०६९ मा आफ्नो स्वामित्वमा रहने गरी प्राधिकरणमार्फत आयोजना निर्माण गर्ने निर्णय गरेको थियो । यही निर्णयका कारण कम्पनीले आयोजनाको सर्वे लाइसेन्स पाउन सकिरहेको थिएन । कम्पनीले २०७३ को चैतमा लाइसेन्सका लागि विद्युत् विकास विभागमा आवेदन दिइसकेको छ । मन्त्रपरिषद्बाट निर्णय भइसकेकाले आयोजनाको लाइसेन्स पनि अब प्राप्त हुने घिसिङले बताउनुभयो ।

दातृ निकाय विश्व बैंकको सहुलीयतपूर्ण ऋणमा आयोजनाको अहिले विस्तृत अध्ययन भइरहेको छ । यो काम सन् २०२० को फेब्रुअरीमा सक्ने लक्ष्य राखिएको छ ।

आयोजना निर्माणमा पनि विश्व बैंकले लगानी गर्ने इच्छा व्यक्त गरेको छ । ‘विश्व बैंक पनि सर्वसाधारणलाई शेयर दिने गरी कम्पनी मोडलमा लगानी गर्ने तयार देखिएको छ, बैंकले लगानी नगरेमा पनि पैसा जुटाउन कुनै समस्या

छैन,' कार्यकारी निर्देशक घिसिडले भन्नुभयो । 'कर्मचारी सञ्चय कोष जस्ता निकायमार्फत लगानी जोहो गर्न सकिन्छ ।'

विश्व बैंकले अरुण तेस्रोबाट पछि हटेपछि सरकारीस्तरबाट अगाडि बढाइएको जलविद्युत् आयोजनामा लगानी गरेको छैन । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्री वर्षमान पुन, अर्थमन्त्री डा. युवराज खतिवडा, विश्व बैंकका उपाध्यक्ष हार्टविग साफेरलगायतको टोली शुक्रबार आयोजनाको स्थलगत अध्ययन गर्न जाँदैछ ।

सन् १९८५ मा गरिएको कोसी बेसिन मास्टर प्लानबाट माथिल्लो अरुण अर्ध जलाशययुक्त आयोजनाको रूपमा पहिचाहन भएको थियो । प्राधिकरणले सन् १९९१ मा आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन गरेको थियो भने सन् २०११ मा यसको पुनरावलोकन गरेको थियो । अध्ययनबाट आयोजनाको क्षमता ३३५ मेगावाट र २ अर्ब ६५ करोड युनिट वार्षिक ऊर्जा प्राप्त हुने देखिएको थियो । अहिले आयोजनाको क्षमता ७ सय मेगावाटमाथि रहने र लागत ९० करोड अमेरिकी डलरको हाराहारीमा रहने अनुमान गरिएको छ ।

आयोजना निर्माण स्थलमा नदीको वार्षिक बहाव दर उच्च रहेकोले ऊर्जा बढी प्राप्त हुने र उच्च हिमाली क्षेत्रमा रहेका कारण खेतीयोग्य जमिन, मानव वस्ती कम भएकाले वातावरणीय प्रभाव कम पर्ने छ । माथिल्लो अरुणकै अंग रहने गरी ३० मेगावाटको इखुवा जलविद्युत् आयोजना पनि अगाडि बढाएको छ ।